

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Sciences

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Motivace seniorů ke vzdělávání na Klatovsku

Bakalářská práce

Studijní program:

Speciální pedagogika

Autor: Markéta Řezanková

Vedoucí práce: doc. PhDr. Jana Šemberová CSc.

České Budějovice 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou/diplomovou práci s názvem „*Motivace seniorů ke vzdělávání na Klatovsku*“ jsem vypracoval/a samostatně pouze s použitím pramenů v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské/diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby bakalářské/diplomové práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé bakalářské/diplomové práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 15. 8. 2019 .....

podpis

Poděkování

Chtěla bych poděkovat v první řadě doc. PhDr. Janě Šemberové CSc. za vedení mé bakalářské práce, především za trpělivost, vstřícnost a cenné rady. Dále bych chtěla poděkovat všem respondentům a tutorům, kteří věnovali čas a trpělivost mému výzkumu. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat své rodině za podporu.

Motivace seniorů ke vzdělávání na Klatovsku

Abstrakt

Bakalářská práce je zaměřena na vzdělávání seniorů, konkrétně z oblasti Klatovského okresu. Zaměřuje se na motivaci seniorů a možnosti vzdělávání na Klatovsku. Práce je rozdělena na dvě části teoretickou a empirickou. Teoretická část je rozdělena do tří kapitol. První kapitola popisuje motivaci, motivaci ke vzdělávání a komunikaci. Druhá kapitola se zaměřuje na seniora, stáří a stárnutí, vymezuje věkovou hranici a popisuje změny, které se stáří týkají. Třetí kapitola vysvětluje metody a formy vzdělávání pro seniory. Empirická část je věnována výzkumnému šetření vzdělávacích možností pro seniory na Klatovsku, motivací jejich účastníků ke vzdělávání a hodnocení poskytovaných aktivit. Zvláštní pozornost je věnována Virtuální univerzitě třetího věku, způsobu vzdělávání, motivaci a hodnocení programu účastníky a jejich tutorů v konzultačních střediscích na Klatovsku. Výsledky hodnocení programu účastníků a tutorů virtuální univerzity jsou porovnány, interpretovány a uvedeny v závěru bakalářské práce.

Klíčová slova

Motivace; senior; stáří; Univerzita třetího věku, Virtuální univerzita třetího věku; vzdělávání

Motivation of seniors to education in Klatovy

Abstract

This bachelor thesis focuses on education of seniors specifically from the area of Klatovy district. It focuses on the motivation of seniors and educational opportunities in Klatovy district. The thesis is divided into two parts, theoretical and empirical. The theoretical part is divided into three chapters. The first chapter describes motivation itself, motivation for education and communication. The second chapter focuses on seniors, third age and aging itself. It defines the age limit and describes changes that are related to third age. The third chapter explains methods and forms of education for seniors. The empirical part is devoted to research of educational opportunities for seniors in Klatovy region, motivation of their participants to education and evaluation of provided activities. Special attention is paid to the Virtual University of the Third Age, the way of education, motivation and evaluation of the program by the participants and their tutors in counseling center in Klatovy district. The results of the program evaluation of participants and tutors are compared, interpreted and presented in the conclusion part of the thesis.

Keywords

Motivation; senior; third age; University of the Third Age, Virtual University of the Third Age; education

Obsah

Obsah	6
Úvod.....	8
I. Teoretická část.....	9
1.1 Současný stav.....	9
1.2 Motivace	9
1.2.1 Motivace a komunikace	12
1.2.2 Motivace ke komunikaci	12
1.2.3 Motivace ke vzdělávání.....	13
1.3 Stáří, stárnutí a senior	14
1.3.1 Senior	14
1.3.2 Stárnutí	15
1.3.3 Stáří	15
1.3.4 Změny ve stáří.....	17
1.4 Vzdělávání seniorů	18
1.4.1 Celoživotní vzdělávání.....	18
1.4.2 Schopnost ve stáří učit se	19
1.4.3 Volný čas.....	19
1.4.4 Metody a formy vzdělávání	20
1.4.4.1 Metody.....	20
1.4.4.2 Formy	21
II. Empirická část.....	24
2.1 Cíl práce a výzkumné otázky.....	24
2.2 Metodika výzkumu	24
2.2.1 Metody sběru dat.....	24
2.2.2 Charakteristika výzkumného souboru.....	25
III. Výsledky výzkumného šetření.....	26
3.1 Výsledky mapování Klatovska	26
3.1.1 Klatovy a okolí (Klatovsko)	26
3.1.2 Vzdělávací možnosti Klatovska	27
3.2 Výsledky dotazníkového šetření	29
3.3 Rozhovory s tutory	42
3.4 Výsledky výzkumného šetření	54
3.4.1 Porovnání výsledků	55
IV. Diskuse	57
V. Závěr	60

Zdroje.....	62
Seznam příloh	65
Seznam zkratek	75

Úvod

Pro dnešní dobu a moderní svět je typické demografické stárnutí populace. Starších lidí stále přibývá a prodlužuje se věk, kterého se senioři dožívají. Pro někoho může starý člověk představovat přítěž, z důvodu snižování schopností a výkonnosti člověka. Mladší generace mnohdy nemají pochopení pro názory seniorů. Chybí zde úcta a respekt k jejich osobnosti a životním zkušenostem. Jejich chování tak může vzbuzovat dojem, že jsou na obtíž. Mladí lidé si často nepřipouští fakt, že stárnutí je přirozený proces, který se týká každého z nás. Postupem času klade společnost na stárnoucí osoby stále větší nároky, například prodlužování doby odchodu do důchodu. Stáří a odchod do důchodu přináší mnoho změn. Senioři prochází fyzickými, psychickými a sociálními změnami. Mezi nejnáročnější změny můžeme zařadit zmíněný odchod do důchodu a s tím související omezení sociálního kontaktu. Dále také ztrátu partnera vyplývající z běhu života. Pokud senior odejde ze zaměstnání do důchodu, neměl by být izolovaný od společnosti lidí, se kterými se setkával. Měl by trávit čas se svou rodinou a přáteli. Často senioři po odchodu do důchodu přebírají plnohodnotně roli prarodiče a svým vnoučatům předávají své zkušenosti a moudrosti. Oni jim jsou zároveň dobrými společníky. Věnovat by se měli nejen rodině, ale také svým zájmům a koníčkům. Jednou z možností trávení volného času jsou vzdělávací aktivity. Senioři mohou navštěvovat například Univerzitu třetího věku, Virtuální formu Univerzity třetího věku, kluby seniorů, poznávací zájezdy a mnoho dalších. Aby senioři tyto aktivity navštěvovali, musí mít motivaci, která je pro ně hybnou silou. Cílem je zapojení seniorů do společnosti, získání nových poznatků a zkušeností a vyplnění volného času.

Bakalářská práce má část teoretickou a praktickou. Teoretická část práce je rozpracována do tří kapitol. V první kapitole jsou osvětleny pojmy motivace – včetně motivace ke vzdělávání, ve druhé kapitole pojmy senior a stáří. Třetí kapitola pojednává o vzdělávání, zejména seniorském vzdělávání, zmiňuje jeho metody a formy. Empirická část je věnována výzkumnému šetření vzdělávacích možností pro seniory na Klatovsku, motivací jejich účastníků ke vzdělávání a hodnocení poskytovaných aktivit. Zvláštní pozornost je věnována virtuální univerzitě třetího věku, způsobu vzdělávání, motivaci a hodnocení programu účastníky a jejich tutorů v konzultačních střediscích na Klatovsku. Výsledky hodnocení programu účastníků a tutorů virtuální univerzity jsou porovnány, interpretovány a uvedeny v závěru bakalářské práce.

I. Teoretická část

Teoretická část je věnována vysvětlení pojmů motivace, motivy, komunikace a motivace ke vzdělávání. Další kapitola se zaměřuje na stáří a seniora, vymezuje věk a popisuje psychické, sociální a fyzické změny ve stáří. Poslední kapitola se zaměřuje na vzdělávací možnosti, metody a formy vzdělávání.

1.1 Současný stav

Motivace ovlivňuje lidské chování, které nás nutí uspokojovat své potřeby. Motivace je velmi složitý a individuální proces. Lidské potřeby ovlivňuje a mění mimo jiné věk, vzdělání, zájmy a zkušenosti. Základní formou motivu ve smyslu nějakého deficitu jsou potřeby. Potřeby nejsou pouze biologické, ale souvisí i se sociální a pracovní existencí. Stárnutí a stáří patří mezi rovnocenné etapy ontogenetického vývoje jednotlivce a představují přirozenou součást cyklu života. Seniorské vzdělávání občanů je ve světě realizováno ve formách samostatných institucí nebo začleňováním do běžného vzdělávacího systému. V České republice existují Univerzity třetího věku, Virtuální univerzity třetího věku, Akademie třetího věku, Kluby třetího věku a další formy vzdělávání.

1.2 Motivace

První kapitola se bude zabývat teorií motivace, její definicí a zdroji motivace. Dále bude věnována potřebám a motivaci ke vzdělávání.

Motivace je hybnou silou, která vede člověka k určitým činům. Bez motivace by jedinec neměl zájem a důvod se dále vzdělávat. Motivací ke vzdělávání může být i komunikace a možnost poznávat nové lidi.

Slovo motivace pochází z latinského slovesa „movere“, které znamená hýbat či pohybovat. Můžeme si to představit jako něco, co nás vede k tomu, abychom vykonali nějakou aktivitu. Neurčuje však, o jaký pohyb půjde, ale zajišťuje pro toto chování energii. Takové chování je stále orientováno na cíl. Je tak vyjádřen aspekt chování (Homola, 1969).

Podle Vágnerové (2004) motivace souvisí s emočním prožíváním. Na motivaci jedince významně působí nejen aktuální psychický a tělesný stav, ale také vnější okolí. Motivory jsou okolnosti, které představují příčiny lidského chování a zaměřují se na cíl, který vede k uspokojení určité potřeby. Motivory určují směr, intenzitu a délku chování. Ovlivňovat chování mohou vědomé i nevědomé motivy, někdy mohou působit oba

zároveň. Motivy vznikají na základě vnitřních a vnějších podnětů. Vnitřním podnětem motivu je potřeba, která dává impuls k jednání. Podnětem z vnějšího prostředí působí incentiva, tj. pobídka, která vyvolá vznik potřeby (Vágnerová, 2004).

Hybnou silou každého chování jedince je vždy motivace. Potřeby jedince souvisí se sociální existencí, pracovní existencí ve společnosti a biologii organismu. Základem motivace je snaha organismu dosáhnout rovnováhy mezi sebou a prostředím takovými činnostmi, které dovedou k uspokojení a soběstačnosti (Klevetová, Dlabalová, 2008).

Motivaci lze chápat jako souhrn motivů, které aktivizují i organizují chování a prožívání. Jejich cílem je změnit neuspokojivou situaci a dosáhnout pozitiva. Pokud nejsou motivy uspokojovány, roste jejich neodkladnost. Síla motivu pak ovlivňuje kvalitu a intenzitu chování. To znamená, že si stanovíme priority, kterou činnost provedeme ihned a kterou si odložíme na později (Plháková, 2004).

Síly, které nás vedou, určují a ovlivňují naše chování, se nazývají motivy. Motivy se rozdělují podle Kopecké (2012, s. 29) na:

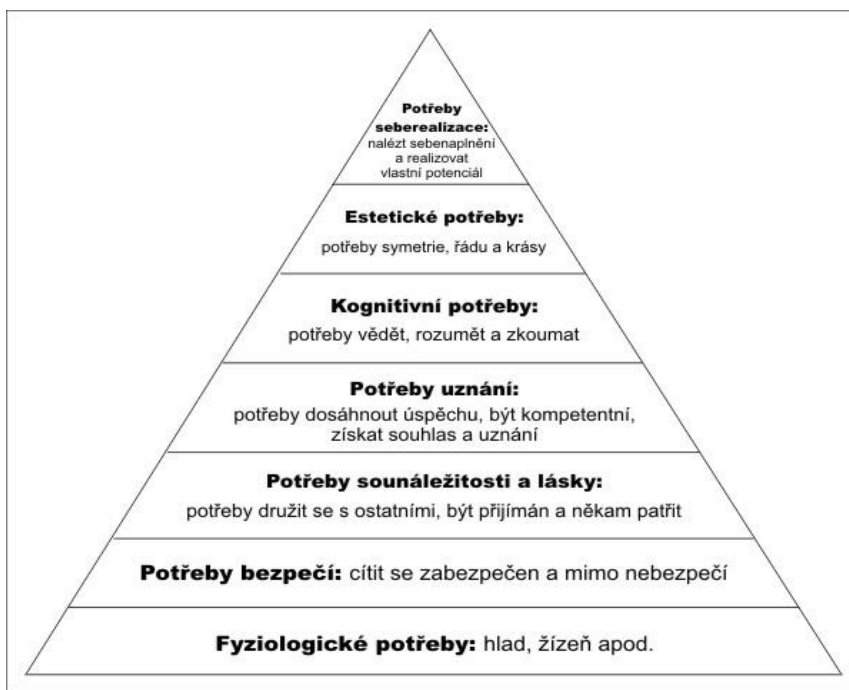
- *Impulzy* – motivy, které vycházejí z nás. Patří sem základní biologické potřeby jako je hlad a žízeň;
- *Incentivy* – motivy vycházející z prostředí okolo nás. Může to být například něco, co se nám líbí, osoby kolem nás nebo počasí;
- *Uvědomělé* – jsou to motivy, které cítíme, víme o nich a vnímáme je;
- *Neuvědomělé* – neuvědomělé motivy to jsou v případě, že si neumíme své chování vysvětlit, zdůvodnit, neumíme jej popsat (Kopecká, 2012).

I přesto, že si své motivy (pohnutky) neuvědomujeme, vždy jsme k chování a jednání motivováni. Motivy se řadí od nejnižších po nejvyšší. Nejprve musí být upřednostněny a uspokojeny nižší motivy, teprve potom motivy vyšší. Motivaci ani motivy nevidíme, ale můžeme je poznat z chování. Do motivačních činitelů dle Kopecké (2012, s. 31-36) patří:

- *Potřeby*

Potřeba představuje nadbytek či nedostatek něčeho. Častěji se jedná o nedostatek. Potřeby rozlišujeme na dva druhy – biologické a sociální (Kopecká, 2012). Nejznámější je Hierarchická teorie potřeb, kterou vytvořil představitel humanistické psychologie A.

H. Maslow. Potřeby jsou v pyramidě uspořádány a v tomto pořadí musí být uspokojovány. Podle Maslowa jsou za nejdůležitější považovány fyziologické potřeby, na jejichž základě pak vznikají vyšší potřeby (Nakonečný, 2014). Potřeby biologické vznikají již od narození, jsou vrozené. Do kategorie sociálních potřeb zařazujeme kulturní a psychické potřeby. Psychické potřeby vznikají na počátku duševna a vyvíjí se tak vztah mezi jednotlivci navzájem či jednotlivcem a společností. Pokud nejsou uspokojeny psychické potřeby, opozdí se vývoj a nastává deprivace. U seniorů a stárnoucích osob je kladen větší důraz na uspokojování potřeb, aby mohli žít důstojný život. Někdy se u seniorů setkáme s výkyvy nálad, které často mohou způsobit právě neuspokojené potřeby (Šauerová, Vadíková, 2013).

Obr. č. 1 – Maslowova hierarchie potřeb

Dále do motivačních činitelů dle Kopecké (2012, s. 31-36) patří:

- *Cíle* – Motivace směřuje k určitému cíli, který uspokojí naše potřeby a přání. Cíle se rozdělují podle doby trvání na krátké, střední a dlouhodobé. Při dosahování cíle překonáváme překážky, ale po splnění přichází radost a úleva.
- *Zájmy* – Zájmy jsou silným motivačním faktorem. Jsou to činnosti, které vykonáváme s radostí, baví nás a věnujeme se jim. Zájmy neboli koníčky či záliby jsou vztahem mezi člověkem a určitou činností, předmětem. Jedná se například o rybaření, sběratelství, sport a cestování. Každý se zájmům věnuje

s různou intenzitou. Někdo má pouze jeden koníček, kterému se plně věnuje, jiný jich má více, ale nevěnuje se jim do hloubky.

- *Postoje* – Postoji rozumíme očekávané reagování na určité situace, osoby, předměty. Dělíme je na rozumové, tzn., že si daný postoj dokážeme vysvětlit. Opakem rozumové jsou postoje iracionální, které si neuvědomujeme. Dále se dělí ještě na citové, které jsou ovlivněny emocemi.
- *Hodnoty* – Hodnoty jsou individuální názory na to, co je vhodné či nevhodné. Pokud hodnoty směřujeme k nějakému cíli, jedná se o hodnotovou orientaci. Hodnoty si každý podle svého zvažování stavíme do žebříčku. Žebříček by měl být sestavený podle důležitosti.
- *Emoce* (Kopecká, 2012, s. 31-36).

1.2.1 Motivace a komunikace

Cílem a smyslem komunikace je výměna informací. Základními funkcemi komunikace je podle Vybírala (2005, s. 31-35) někoho:

- *Informovat* – Jde o předávání informací mezi dvěma či více osobami.
- *Instruovat* – Instruovat znamená zaučit, dát někomu radu nebo návod.
- *Přesvědčit* – Jedná se o přesvědčení člověka k nějakému rozhodnutí, či na něčí stranu.
- *Domluvit se* – Pokud nastane problém, probrat ho a následně najít vhodné řešení.
- *Pobavit se* – Užít si zábavu, relaxovat (Vybíral, 2005, s. 31-35).

Někteří lidé mají v komunikaci tendence upoutávat na sebe pozornost, proto funkce komunikace ještě rozšiřujeme o:

- *Kontaktovat* – Často má komunikace právě tento záměr. Jde o poznávání a setkávání se s druhými lidmi.
- *Předvést se* – Cílem je udělat dobrý dojem na druhé (Vybíral, 2005, s. 31-35).

1.2.2 Motivace ke komunikaci

Každý z nás je motivován ke komunikaci. Motivace se liší v intenzitě a závisí na různých aspektech. Podle Vybírala (2005, s. 32-35) existuje několik druhů motivace ke komunikaci, patří sem:

- *Kognitivní motivace* – Sdílet myšlenky, názory a vědomosti, předávat je druhým.
- *Zjišťovací a orientační motivace* – Pokládáme otázky, abychom co nejlépe poznali a vyznali se v druhém člověku nebo problému.
- *Sdružovací motivace* – Smyslem sdružovací motivace je navázání bližšího kontaktu, protože každý z nás potřebuje vnímat pocit, že někam patří a s někým si rozumí.
- *Sebe-potvrzovací motivace* – Pokud s námi má někdo zájem hovořit, dává nám signál, že mu nejsme lhostejní.
- *Adaptační motivace* – Při komunikaci vyjadřujeme svoji pozici, roli – ve společnosti, v profesi i v životě, které se přizpůsobujeme. Do společnosti se můžeme začlenit nebo se naopak integrovat.
- *Přesilová motivace* – O přesilovou motivaci se jedná v případě, že se chceme předvést, upoutat na sebe pozornost nebo vyniknout.
- *Požitekářská motivace* – Pokud nám jde o zábavu nebo pobavení, jedná se o motivaci požitkářskou.
- *Existenciální motivace* – U existenciální motivace jde především o pochopení smyslu života (Vybíral, 2005, s. 32-35).

Motivace se mění v závislosti na aktuální situaci. Pokud jsme momentálně citově rozladění, máme mnoho myšlenek či starostí, nemáme zrovna chuť komunikovat. To je přirozené. Pokud by stav, že s nikým nechceme komunikovat, trval příliš dlouhou dobu, jednalo by se pak o psychickou poruchu (Vybíral, 2005).

1.2.3 Motivace ke vzdělávání

Motivace ke vzdělávání je jedním z důvodů, proč senior studuje. Právě na té závisí, zda ho bude i dobrovolné vzdělávání v pokročilém věku bavit nebo zda ho raději ukončí. Mezi pozitiva u tohoto učení můžeme zařadit například to, že senioři studují dobrovolně a nejsou nuceni si vzdělávání doplnit. Záleží tedy hlavně na jejich motivaci. Tu rozlišujeme na vnější a vnitřní. Pokud na člověka působí okolí a nutí ho se vzdělávat, jedná se o vnější motivaci, ta je ale minimální. Ve velké míře přebývá motivace vnitřní, ve kterém je pro studium významný vlastní popud. Vnitřní motivace se zvyšuje i tehdy, pokud má senior se vzděláváním kladné zkušenosti z minulosti. Dále je to fakt, že si student sám vybírá předměty a programy, které ho zajímají a baví, mohou tak být

i koníčkem. Motivace ke studiu se odlišuje, a proto je úkolem organizátorů vzdělávacích aktivit posilovat motivaci (Špatenková, Smékalová, 2015).

Při motivaci ke vzdělávání jsou nejčastěji uplatňovány motivy a potřeby. Petřková a Čornaničová (2004) uvádí tyto:

- Získání nových informací, prohloubení a rozšíření si již nabytých dovedností a zkušeností, potřeba orientovat se v aktuální společnosti;
- Být v kontaktu s lidmi stejného věku, zamezit pocitu osamocení;
- Potřeba nahrazování dříve neuskutečněných záležitostí;
- Využít své znalosti a zkušenosti a být pro společnost prospěšný.

Michal Šerák (2009) uvádí, že nejčastějšími motivy při studiu u seniorů jsou duševní aktivita i aktivita ve společnosti, zamezení pocitu izolace od společnosti, začlenění mezi vrstevníky, zachování soběstačnosti a věnování se zájmům a koníčkům, na které během ekonomické aktivity neměli čas.

Rozdíly v motivaci se rozlišují také podle dosaženého vzdělání, věku studujícího či pohlaví. Někteří senioři mají touhu po uznání od rodiny, získání většího uznání ve společnosti, nalézání a utváření nových kontaktů. Motivory nejsou jednoznačné a v průběhu vzdělávání se mohou měnit (Beneš, 2008).

1.3 Stáří, stárnutí a senior

V kapitole stáří, stárnutí a senior si nejprve vymežíme pojem senior, následovně pojem stárnutí. Největší pozornost bude věnována stáří. V této podkapitole si stáří rozdělíme dle věku, poté se budeme věnovat změnám ve stáří, zejména biologickým a psychickým.

1.3.1 Senior

Pod tímto pojmem si představíme skupinu lidí, mezi jejichž hlavní představitele řadíme „babičku“ a „dědečka“. U nás velmi používané označení pro seniora, stejně tak jako „stařenka“ a „důchodce“. Některé názvy pro seniora mohou mít za následek snižování jeho důstojnosti, protože tím vyjadřujeme období života, ve kterém se nachází. Objektivním faktorem pro určení pojmu senior je kalendářní věk jedince. Nemůžeme přihlížet k životním událostem, jako je odchod do důchodu nebo narození vnoučete, protože pracovat může člověk i v devadesáti letech a stát se prarodičem ve čtyřiceti. Většina autorů bere hranici pro seniorský věk 65 let (Janiš, Skopalová, 2016).

Pojem senior u nás není úplně jednoznačně vymezen. Používá se často pro označení člověka, který je starý a pobírá starobní důchod. Podle Českého statistického úřadu patří tento pojem do sociologické kategorie. Ve světě není kategorizace věku jednotná, proto chronologický věk nemůžeme považovat za jednotné kritérium (Špatenková, Smékalová, 2015). V tomto tvrzení je Špatenková a Smékalová (2015) v rozporu s Janišem a Skopalovou (2016), protože oni považují věk za jediné objektivní kritérium.

1.3.2 Stárnutí

Termín stárnutí představuje změny ve struktuře a funkcích organismu. Tyto změny přinášejí vyšší zranitelnost a sníženou schopnost a výkonnost člověka. Vliv na rychlost stárnutí má celý život, začíná již nemocemi v dětském i pozdějším věku, dodržováním správného a zdravého životního stylu, zátěží v těžkých životních situacích (Langmeier, Krejčířová, 1998).

Stárnutí je přirozené a patří k životu všech živých organismů. Je součástí cyklu života. Jde o průběh s určitou časovou dynamikou, který má genetickou výbavu a ovlivňuje jej prostředí. Průběh stárnutí je u každého individuální, nemusí to znamenat, že člověku pouze ubývají síly, ale naopak sílí na růstu a stabilitě, a to především v psychické oblasti. Celý proces ovlivňuje i pohled jedince na své stárnutí (Špatenková, Kryštof, 2010).

1.3.3 Stáří

Stáří je jednou etapou života, která je neméně důležitá než ostatní. Toto období trvá přibližně stejnou dobu jako mládí či dospělost, proto má senior nárok na stejný rozvoj jako v předchozích etapách života. Rozvoj by měl být jak ze strany seniora, tak ze stran pomáhajících profesí a politiky státu – zdravotní a sociální. Cílem rozvoje je zachovat pohybovou aktivitu a duševní zdraví. Stářím život nekončí. V dnešní době hraje významnou roli soužití všech věkových kategorií, kdy vzniká možnost osobního růstu, protože se neutváří hranice mezi věkovými kategoriemi (Klvetová, Dlabalová, 2008).

Pro lidi, kteří projdou různými životními etapami, je právě etapa stáří častým zdrojem rozpaků a může vyvolávat pocity ohrožení. Stále roste snaha tyto rozpaky eliminovat. Zřídka se v dnešní době setkáme s tím, že někdo označí jedince jako „prostě starého“. Používají se vhodnější a jemnější slova. Například můžeme o starém člověku říci, že je „zralejší a zkušenější“ nebo je „v nejlepších letech“. Kategorií pro stáří je více a je možné jej klasifikovat z různých hledisek (Špatenková, Smékalová, 2015).

Podle Světové zdravotnické organizace (Špatenková, Smékalová, 2015 s. 47-49) můžeme rozlišovat:

- a) 45–59 let – střední věk;
- b) 60–74 let – vyšší, starší věk;
- c) 75–90 let – pravé stáří, sénium;
- d) 90 a více let – dlouhověkost.

Vágnerová (2000, s. 443-496) rozděluje stáří do dvou kategorií:

a) *Období raného stáří*

Společnost přistupuje ke stáří většinou negativně. Jsou mu přiřazovány negativní vlastnosti a někdy je vnímáno jako čas pro chátrání a přežívání. Často je to tím, že mají lidé strach z vlastního stáří. Úkolem tohoto období je dosáhnout integrity, což znamená, že senior přijme a pochopí smysl svého života. Aby starý člověk mohl přijmout a vyrovnat se svým životem, potřebuje ho kladně zhodnotit. Z minulosti již nemůže nic zásadně ovlivnit, ale vzpomínky a zkušenosti mu zůstanou a nezmění se. Tento věk s sebou přináší i nové zkušenosti, se kterými se musí jedinec vypořádat. Je to období, kdy lidé odcházejí do důchodu, to symbolizuje odchod i ze společnosti do ústraní. Někteří lidé mají snahu v práci i nadále zůstat. Nemají motivaci k odchodu do důchodu. Motivace zůstat pracovat i po vzniku nároku na důchod může mít více faktorů. Jedinec se může skutečně zajímat o profesi, kterou vykonává. Baví ho a nechce se jí vzdát. Chce si udržet sociální status, který mu profesí vznikl nebo se bojí izolace a ztráty kontaktu s lidmi.

b) *Pravé stáří*

Pravé stáří definujeme věkem od 75 let. V tomto období jsou staří lidé vystaveni zátěžovým situacím. Nejčastěji se jedná o ztrátu partnera nebo blízkých osob. S přibývajícím věkem se také zhoršuje zdravotní stav a přichází úbytek jistoty. V některých případech je nutné změnit dosavadní životní styl zařazením do institucionální péče. Umístěním do institucionální péče ztrácí člověk pocit jistoty a bezpečí svého domova, získá pocit ztráty soběstačnosti a vědomí blížícího se konce života. S těmito ztrátami se jedinec musí smířit, vyrovnat se se svým novým životním stylem a sociálními rolami (Vágnerová, 2000).

1.3.4 Změny ve stáří

Každý jedinec je individuální, proto se všechny znaky změn ve stáří různí. Stárnutí ovlivňuje stránku fyzickou, psychickou i sociální. Nejvýraznějším znakem seniorů jsou vizuální změny, které jsou patrné na první pohled – šedé vlasy, vrásky, vzhled kůže, snižující se tělesná hmotnost, horší pohyblivost. Tyto změny ale nejsou u všech stejné a někdy je lze kosmeticky upravit, protože vzhled může být pro někoho velmi důležitý (Janiš, Skopalová, 2016).

Matějovská, Kubešová (2015) uvádí například:

- Biologické změny

Postihují různé soustavy. Liší se v časech i rychlostech. To, jak rychle změna nastoupí, ovlivňuje zatěžování soustavy. Mezi biologické změny řadíme onemocnění kardiovaskulárního systému – především hypertenzi (vysoký krevní tlak). Cílem léčby hypertenze u seniorů je eliminace mozkových a kardiovaskulárních příhod. S přibývajícím věkem narůstá onemocnění respiračního systému. Projevuje se tuhostí hrudní stěny i plic, klesá funkce plic a kapacita dechu se snižuje cca o 40 %. Změny jsou ve vyšším věku pozorovatelné při zátěži zkráceným dýcháním nebo únavou. Osoby ve vyšším věku jsou ohroženy rizikem dehydratace, z důvodu snižování pocitu žízně a schopnosti ledvin. U endokrinního systému se jedná o poruchy metabolismu cukrů. Je omezena schopnost zpracování glukózy, což má za následek vznik cukrovky, u seniorů se jedná především o diabetes 2. typu. Zmenšuje se také štítná žláza, která může způsobit zpomalení srdeční akce, také může vzrůst riziko pádů. Funkce imunitního systému se věkem oslabuje a narůstá riziko vzniku infekčních chorob či nádorů. Změny se týkají také smyslového vnímání. Patří sem poruchy zraku, do kterých řadíme šedý zákal, poškození vlivem diabetu, zelený zákal... Se zhoršeným viděním je vyšší riziko úrazů a pádů. Sluchovými poruchami trpí jedna třetina seniorů, ale většinou je lze snadno zlepšit nošením sluchadel (Matějovská Kubešová, 2015).

- Sociální změny

Tyto změny nastupují s naplněním kritérií. Prvním kritériem bývá věk, kdy má jedinec nárok na starobní důchod. K sociálním změnám patří ekonomické zajištění, změna životního stylu a nové role (Benešová, 2014).

- Psychické změny

Problémy stáří, které postihují většinu lidí nad 75 let, jsou arteriosklerotické změny. Tyto změny se projevují citlivostí k těžším situacím, nesnadným rozhodováním, zhoršením zapamatování si nových věcí, odporu k novým věcem. Dalším problémem je demence, která se nejprve projevuje zhoršující se pamětí, zpočátku na nové události, později i na zafixované situace. Demence se také může projevovat ztrátou logického uvažování, citovou labilitou, podrážděním nebo apatií. Mění se celá osobnost člověka. Lidé ve vyšším věku častěji trpí depresemi, které jsou následkem těžkých situací a ztrát. Tyto stavy vedou k dokonaným sebevraždám (Vágnerová, 2000).

U starých lidí můžeme pozorovat geriatrické syndromy, nejčastějším je inkontinence. Inkontinence je únik moči nebo stolice, který nedokážeme ovlivnit. Může být stresová nebo urgentní. U méně pohyblivých seniorů, nemocných nebo ležících můžeme pozorovat poruchy kůže. Nazýváme je dekubity – proleženiny, které vznikají tlakem na část těla. V důsledku toho se poškodí tkáň, která následně odumírá. Osamocení seniori žijící v domácnosti mohou být vystaveni syndromu frailty, neboli stařecké křehkosti. Jde o syndrom, kdy jsou lidé, kteří užívají spoustu medikamentů, trpí poruchou paměti, výživy a sníženou soběstačností, vystaveni riziku špatného užívání léků, pádů a úrazů (Matějovská Kubešová, 2015).

1.4 Vzdělávání seniorů

Od padesátých let existuje gerontagogika, která se věnuje seniorům, konkrétně se zabývá jejich výchovou a vzděláváním. Jejím úkolem je především navrácení důstojnosti ve stáří při vzniku nových rolí. Seniorské vzdělávání má dva stupně:

- a) *Seniorské vzdělávání všeobecné* – V tomto stupni se seniori zaměřují na rozšíření svých dosavadních znalostí.
- c) *Inovace odborných znalostí a dovedností* – Zde jde hlavně o prohloubení a zachování si kvalifikace (Klevetová, Dlabalová, 2008, s.52-53).

Vzdělávání je proces učení, který má cíl a záměr. Výsledkem vzdělávání je vzdělání. Cílem vzdělání je získání znalostí a poznatků. Vzdělávání se dělí na dvě složky – vědomou a nevědomou. Vzdělávání může být zprostředkováváno různou formou. Vždy záleží na individualitě jedince (Plamínek, 2010).

1.4.1 Celoživotní vzdělávání

Smyslem celoživotního vzdělávání je, aby člověk, který si v průběhu svého života potřebuje doplnit vzdělání nebo se zajímá o určitou problematiku, měl možnost do

tohoto procesu vstoupit. Možnost vzdělávat se má člověk po celý svůj život (Bočková, 2000).

Vzdělávání je proces, který nekončí splněním povinné školní docházky. Učení seniorů se v dnešní době velmi rychle rozvíjí. Do kategorie vzdělávání často zapomínáme zařazovat mezigenerační učení, které má přínos pro více generací. Jedná se o vzdělávání v rodině nebo i mimo ni, kdy jsou vzdělávány obě generace, například prarodiče s vnoučaty. Vzdělávání u starších osob je možností a způsobem, jak zmírnit zhoršující se kognitivní funkce (Danielová, Horáčková, et al., 2013).

1.4.2 Schopnost ve stáří učit se

Každý senior je jiný, ale pro všechny má velkou váhu jejich příběh, na kterém staví svou budoucnost. Někteří senioři odmítají nové zkušenosti a vědomosti, brání se jim, protože jsou zvyklí na své stereotypy, které nechtějí měnit. Vzdělávání u seniorů je náročnější, protože se zhoršuje krátkodobá paměť. Učivo tak musí být logické. Senioři by měli vědět, kam učení vede a čím pro ně bude přínosné. Novým věcem je třeba dát více času, opakovat a upevňovat je, aby se uložily do dlouhodobé paměti. Vliv na výkon mají obavy z neúspěchu, proto je vhodná pochvala i mírná soutěživost, která vede k motivaci a dalšímu vzdělávání. Výuka by měla probíhat v ranních hodinách a měla by obsahovat krátké přestávky (Klevetová, Dlabalová, 2008).

Existují bariéry, které i přes motivaci seniora ke vzdělávání hrají důležitou roli při rozhodování. Jedná se například o:

- a) Špatnou informovanost veřejnosti o konání vzdělávacích aktivit;
- b) Konání aktivit je daleko od domova nebo je pro seniory nedostupná z hlediska dopravy či bezbariérového přístupu;
- c) Nízké sebevědomí, strach ze selhání, málo energie;
- d) Ve výuce – těžké učivo a jeho obsah, nevyhovující vybavení učebny, organizátoři a realizátoři (Petrková, Čornaničová, 2004).

1.4.3 Volný čas

Ve vztahu ke vzdělávání seniorů je důležité také definovat, co je to volný čas. Bočková (2011) definuje volný čas jako dobu, kterou netrávíme žádnými povinnostmi ani prací. Ve volném čase se věnuje člověk sám sobě, věnuje se svým koníčkům a zálibám. V dnešní době mají lidé většinou nedostatek volného času. Volnočasové aktivity

pomáhají u starších osob zamezit vyloučení ze společnosti, psychicky pomáhají proti pocitu osamocení. Volnočasové aktivity zajišťují převážně neziskové organizace nebo nižší složky státu.

Ještě, než budou vyjmenovány jednotlivé formy vzdělávání je důležité vysvětlit pojem tzv. „třetí věk“. Třetí věk nemá žádné věkové omezení, ale je charakteristický odchodem do důchodu. Senior využívá toho, že již nemusí pracovat a má příležitosti k splnění přání, koníčků a jiných příležitostí. Po třetím věku následuje ještě čtvrtý věk, ve kterém je senior zranitelný a křehký (Špatenková, Smékalová, 2015).

1.4.4 Metody a formy vzdělávání

1.4.4.1 Metody

Existují různé metody pro vzdělávání seniorů. Výuka by neměla být strohá. Měla by posluchače zaujmout, navazovat na to, co již znají a je jim známé. Pokud je výuka zaujme, lépe si osvojují nové učivo a zároveň je to motivuje k dalšímu studování. Upoutat posluchače se dá i různými pomůckami, které posilují smysly a udržují pozornost. Jedná se o mapy, grafy, videa, prezentace a další. Dalším důležitým faktorem je, že organizátor musí brát ohled na to, s jakou skupinou spolupracuje, přizpůsobit jim své tempo. Měl by střídát metody výuky, aby si měli studenti čas nové poznatky zaznamenat, zapamatovat a diskutovat o nich (Hirtlová in Danielová, Horáčková a kol., 2013).

Při výběru metod je potřeba zaměřit se na odlišnost účastníků. Petřková, Čornaničová (2004, s 70-71) dělí metody na:

- a) *Výkladové metody* – Nejčastější výkladovou metodou je přednáška. Jde o metodu, kdy přednášející vede monolog. U přednášejícího je očekáván plynulý, hlasitý projev, který má jasně vymezené cíle a myšlenky, důležité informace jsou vykládány s důležitostí a pomalu. Postup je systematický a logický, dále využívá vhodné příklady k danému tématu. Na konci by měl být prostor pro diskusi.
- b) *Dialogické metody* – Nejznámější je zde dialog a rozhovor. Tyto metody předpokládají větší zapojení účastníků. Je to prostor, kde studenti mohou přispět svými zkušenostmi a znalostmi. Úkolem lektora je vhodně pokládat otázky, udržovat dialog v tématu, které je probíráno, ukončit dialog, pokud nesměruje k vyřešení problému. Nejlepší využití je v kombinaci s přednáškou.

- c) *Metody řešení problému v malých skupinách* – Při řešení problému se seniory předpokládáme, že se s daným problémem již někdy setkali a mají s ním zkušenosti. Může se jednat o řešení neobvyklých situací, řešení konfliktů mezi generacemi.
- d) *Výcvikové metody* – Využívá smysly a motoriku. Získávání dovedností je ovlivněno věkem a fyzickým i duševním stavem, ale také okolními podmínkami. Předností u seniorů je při výcvikových metodách vytrvalost a trpělivost. Při výcviku se musí postupovat systematicky od přípravné fáze přes vykonávání činnosti až po ukončení a opakování (Petřková, Čornaničová, 2004).

1.4.4.2 Formy

Asociace univerzit třetího věku (AU3V ČR)

Asociace univerzit třetího věku byla v České republice založena v roce 1993 jako občanské sdružení. Má za úkol zabezpečit informovanost mezi svými členy a udržovat kontakty s evropskými organizacemi. Je to organizace, která spojuje a dbá o etickou stránku všech vysokých škol, které mají zavedenou Univerzitu třetího věku. Dále má na starost reprezentaci U3V u nás i v zahraničí (Asociace univerzit třetího věku, ©2019).

Kluby pro seniory

Kluby pro seniory většinou spadají pod oblast sociální péče, ale nemusí tomu tak být vždy. Často jsou součástí například v Domě s pečovatelskou službou nebo mohou fungovat samostatně. Náplň klubu si organizují účastníci sami, většinou se jedná o besedy, přednášky, exkurze, návštěvy památek... V životě seniorů hrají důležitou roli (Janiš, Skopalová, 2016).

Trénink

Tréninkem si člověk procvičuje a trénuje zhoršující se paměť a učení. Většinou se jedná o trénování paměti v rámci nějakého aktivizačního programu například v Domově pro seniory.

Akademie třetího věku

Akademie třetího věku se otevírají v místech, kde nebylo možné zavést univerzitu třetího věku nebo byla málo rozšířená. Zakladateli bývají většinou střední školy, muzea nebo jiné instituce. Vzdělávání probíhá podobně jako u klubu seniorů formou přednášek, exkurzí, seminářů. Studenti na konci obdrží na základě docházky potvrzení

o ukončení daného kurzu a nemusejí již provádět žádné testy a zkoušky. Při akademii třetího věku se senior zúčastní přednášky či semináře, který následně zhodnotí, doma se již studiu nevěnuje. Vyplňuje volný čas (Benešová, 2014).

Poznávací zájezdy (vzdělávací)

U seniorů jsou velmi oblíbené, ale nastává problém se zneužíváním seniorů. Nejobvyklejší u nás jsou tuzemské zájezdy (Benešová, 2014).

Univerzity třetího věku (U3V)

Historie vzdělávání sahá až do 70. let 20. století, kdy je vznik prvních U3V ve Francii a Británii. Propojenost institucionalizovaného vzdělávání a aktivit volného času přináší možnosti vzdělávání a společenské a kulturní role (Mištěrová in Sivák, Edlová, 2012).

V České republice začaly počátky U3V v 1986 na Olomoucké Univerzitě Palackého. Univerzity třetího věku mohou realizovat pouze vysoké školy. Nabídka vzdělání je různá, obvykle je podobná zaměřením vysoké školy, kde se U3V koná. Senior musí k úspěšnému dokončení splnit určité podmínky. Po ukončení nezískávají titul, ale pouze osvědčení o úspěšném absolvování. Předávání osvědčení probíhá slavnostní formou. Podmínkou pro přijetí na U3V není vzdělání, účastnit se tak mohou všichni senioři (Janiš, Skopalová, 2016).

Univerzity třetího věku jsou neformálním vzděláváním, to znamená, že se seniorům nerozšiřuje jejich dosažené vzdělání. Na většině univerzit se mohou studenti přihlásit již od 55 let věku, ale jsou i výjimky mladších studentů. Studium může trvat jeden až tři roky a rozděluje se do běžných semestrů (Ondráková, Tauchmanová, 2012).

V dnešní době je vzdělávání seniorů součástí skoro na všech veřejných vysokých školách. Populace seniorů stále stoupá, a tak stoupá i zájem o U3V. Nabídka U3V tak převyšuje nabídku všech aktivit (Adamec, 2010).

Virtuální univerzita třetího věku (VU3V)

Tato univerzita byla založena v roce 2007 Asociací univerzit třetího věku. Je rozšířena v místech, kde není možné zavést klasickou Univerzitu třetího věku. Místa, kde se výuka odehrává se nazývají konzultační střediska. Konzultačním střediskem můžou být například sociální služby, knihovny nebo informační centra, která jsou připojená na internet a mají možnost přednášky pouštět přes datový projektor. Pokud nemá student

přístup k internetu doma, měl by být v konzultačním středisku k dispozici počítač, kde si může dělat testy a další studijní povinnosti (Adamec, Kryštof, 2011).

Virtuální univerzita třetího věku má dálkovou formu, v současné době je velmi úspěšná. Cílem této univerzity je zprostředkovat vzdělávání seniorům, kteří nemají možnost účastnit se Univerzity třetího věku. Výhodou je, že se dá dělat kdekoli a kdykoli, podmínkou je pouze připojení k internetu. Protože využívá informační technologie a internet, měl by senior umět zacházet s počítačem, i když si během studia své znalosti a práci na počítači zlepší. Účastníky jsou senioři, invalidní důchodci a osoby starší 50 let (Benešová, 2014).

Studenti Virtuální univerzity třetího věku docházejí do konzultačních středisek na přednášky, které jsou šestkrát za semestr vždy jednou za 14 dní. Video jsou předem natočena v exteriérech i interiérech a obsahují výklad přednášejícího, fotografie, schémata. Za každou přednášku musí studenti splnit test na internetu. Vždy mají možnost na výběr z pěti odpovědí. Po skončení všech šesti přednášek a splnění všech šesti testů mají povinnost splnit ještě závěrečný test. Na průběžné testy mají neomezený počet pokusů, na závěrečný test mají studenti 5 pokusů. Po celý semestr mají senioři možnost si kdykoli pustit předchozí video přednášky, procházet studijní texty a vypracovávat testy. Lektorem VU3V je tutor, který se stará o příjemné prostorové podmínky výuky a setkává se se studenty. Dále má na starost technické, organizační a administrativní podmínky. Tutoři umožňují setkávání účastníků vzdělávání již například hodinu před začátkem přednášky, aby měli studenti možnost diskutovat, vyměňovat si své zkušenosti a poznávat se. Za úspěšně splněný kurz získají studenti pamětní list, za šest splněných kurzů dostávají osvědčení, které je slavnostně předáváno na promoci (Nehodová et. al 2018).

II. Empirická část

2.1 Cíl práce a výzkumné otázky

Cíl bakalářské práce je rozdělen do 4 částí. V souvislosti s výzkumem byly stanoveny výzkumné otázky (dále jen VO).

1. část si klade za cíl zmapovat nabídku programů, kurzů a dalších aktivit pro dospělé a seniory na Klatovsku včetně vzdělávacích středisek „Virtuální univerzity třetího věku“ a zjistit jejich motivaci, zájem o vzdělávací aktivity.

VO1: Jaká je nabídka vzdělávacích aktivit pro seniory na Klatovsku?

2. část se zaměřuje zvláště na účastníky Virtuální U3V .

Cílem této části je objasnit, jaké motivy pro virtuální vzdělávání (Virtuální U3V) její účastníci mají.

VO2: Jaký má pro ně virtuální vzdělávání přínos a jak virtuální vzdělávání hodnotí?

3. část se věnuje tutorům (lektorům) Virtuální U3V (je využit strukturovaný rozhovor) .

Cílem je ozřejmit, jak virtuální univerzitu hodnotí, jaký mají na virtuální vzdělávání náhled tutoři.

VO3: Jaký mají názor na virtuální vzdělávání lektori?

4. část porovnává výpovědi účastníků Virtuální U3V s výpovědi tutorů. Zaměřuje se na shody a rozdílnosti v odpovědích účastníků a tutorů.

2.2 Metodika výzkumu

2.2.1 Metody sběru dat

Byl použit kvantitativní výzkum dotazníky pro účastníky vzdělávání a kvalitativní výzkum strukturovaný rozhovor pro tutorů. Hlavní výzkumnou metodou bylo dotazníkové šetření. Dotazník je podle Chrástky (2016) soubor připravených otázek, na které odpovídá respondent písemnou formou. Další metodou byly strukturované rozhovory s tutorů VU3V. Chrástka (2016) definuje strukturovaný rozhovor jako předem připravené otázky v určitém pořadí, které jsou pokládány všem respondentů stejně. Interview je podobné dotazníku, ale pracovník si zápis odpovědí provádí sám.

Švaříček definuje rozhovor jako nejčastější metodou kvalitativního výzkumu, kdy sběr dat probíhá pomocí otevřených otázek (Švaříček, et al, 2007). Dotazník obsahoval 25 otázek a rozhovor s tutorý se skládal ze 13 otázek. V dotazníku byly otázky od č. 18 určeny pro účastníky virtuálního vzdělávání.

2.2.2 Charakteristika výzkumného souboru

Výzkumný soubor bylo možné rozdělit do tří skupin:

- soubor 1 – do této skupiny byli zařazeni senioři navštěvující vzdělávací programy na Klatovsku (80 účastníků vzdělávacích aktivit a 99 účastníků virtuálního vzdělávání);

Prvním výzkumným souborem byli účastníci vzdělávacích aktivit Klatovska. Jednalo se o účastníky Virtuální univerzity třetího věku ze všech konzultačních středisek oblasti Klatovska, dále účastníky Klubu seniorů, konkrétně z Klubu Pohodář Sušice a Klubu seniorů z Klatov a účastníků Univerzity třetího věku z Klatov a Horažďovic.

- soubor 2 – sem spadají účastníci virtuální U3V;

Druhým výzkumným souborem byli posluchači Virtuální univerzity třetího věku, kterou má na Klatovsku na starost Zemědělská univerzita v Praze, konkrétně Provozně ekonomická fakulta. Celkem bylo vyplněno 99 dotazníků z 15 KS.

- soubor 3 – zde byli zařazeni virtuální tutoři (lektori) U3V.

Třetím souborem byli tutoři z 11 konzultačních středisek Virtuální univerzity třetího věku, se kterými byly provedeny strukturované rozhovory.

Dotazníky byly účastníkům univerzitního vzdělávání rozesílány elektronickou formou. Návštěvníkům Klubu seniorů byly dotazníky předány osobně před začátkem jejich setkání. Vzhledem k tomu, že byly dotazníky rozesílány účastníkům univerzitního vzdělávání elektronickou formou, byla menší návratnost, protože někteří studenti nemají možnost připojení k PC nebo nemají zavedenou emailovou adresu. Šetření přesto předčilo v návratnosti dotazníků očekávání, neboť respondenti byli velmi vstřícní a spolupracovali. Přestože byly dotazníky rozeslány emailem, byli účastníci vzdělávání svými tutorý předem informováni o žádosti o vyplnění dotazníku. Do výzkumu se

zapojilo 80 účastníků vzdělávacích aktivit z oblasti Klatovska a 99 účastníků virtuálního vzdělávání. Celkem bylo rozesláno přes 300 dotazníků.

Dále se do výzkumu zapojilo 11 tutorů z KS Virtuální univerzity třetího věku, taktéž z této oblasti.

Dotazníky pro účastníky vzdělávání byly rozeslány tutorům do 15 Konzultačních středisek Virtuální univerzity z Klatovska, kde se vzdělává přibližně 300 studentů. Tutoři na základě naší domluvy dotazníky rozeslali dále všem svým studentům. Konkrétně do: KS – Běšiny, Dešenice, Horažďovice, Chanovice, Chudenice, Janovice nad Úhlavou, Kašperské Hory, Klatovy, Kolinec, Měčín, Nýrsko, Plánice, Strážov, Sušice a Švihov. Od těchto studentů bylo získáno celkem 99 dotazníků, tedy okolo 1/3 účastníků VU3V.

Dále byly rozeslány účastníkům Univerzity třetího věku z města Klatovy, kde je cca 180 studentů a Horažďovice, kde je 21 studentů. Osobně byly dotazníky předány návštěvníkům Klubu seniorů v Sušici, do kterého dochází 60 seniorů a Klubu seniorů v Klatovech, který má přes 150 návštěvníků, ale vždy se sejde jen část. Od těchto seniorů bylo získáno 80 dotazníků.

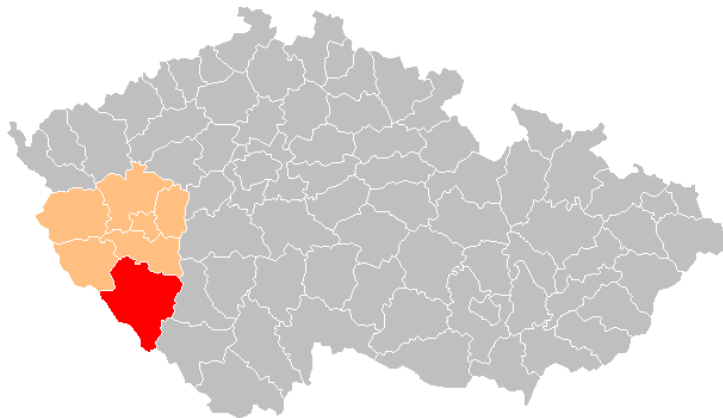
S tutorů z 11 konzultačních středisek byly provedeny strukturované rozhovory. Data byla shromážděna a následně zpracována do tabulek. Data od tutorů byla získána z KS – Dešenice, Chanovice, Kašperské Hory, Běšiny, Horažďovice, Kolinec, Sušice, Strážov, Plánice, Chudenice a Klatovy.

III. Výsledky výzkumného šetření

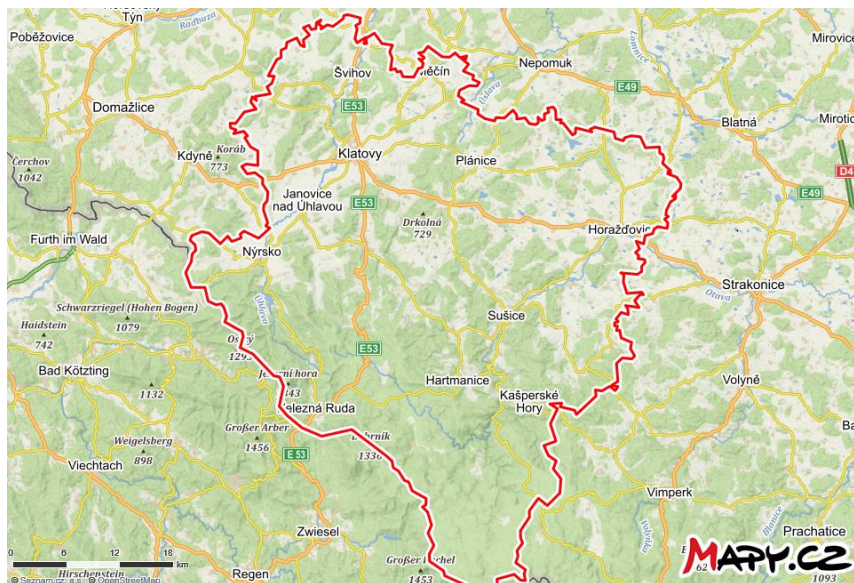
3.1 Výsledky mapování Klatovska

3.1.1 Klatovy a okolí (Klatovsko)

Okres Klatovy spadá pod Plzeňský kraj, jedná se o druhé místo s největším počtem obyvatel Plzeňského kraje. I přesto je však lidnatost pod republikovým průměrem. Počet obyvatel Klatovska je podle českého statistického úřadu ze dne 1. 1. 2019 - 86 336, průměrný věk je 43,7 let (Český statistický úřad, 2019). Na Klatovsku se nenachází žádné rovinné území, jedná se spíše o vrchoviny a pahorkatiny, povrch je velmi různorodý. Velkou část tvoří Šumava.

Obr. 2 – Klatovsko

Obr. 3 – Mapa Klatovska

3.1.2 Vzdělávací možnosti Klatovska

Univerzita třetího věku

Univerzitu třetího věku na Klatovsku zajišťuje Západočeská univerzita (ZČU) Plzeň. ZČU zajišťuje univerzitní vzdělávání pro seniory a osoby v invalidním důchodu ve 14 městech z Plzeňského kraje. Na Klatovsku se jedná o dvě města – Klatovy a Horažďovice. Podmínkou pro úspěšné zakončení studia je absolvovat 4 semestry oboru, který si senioři sami vyberou a k tomu 2 semestry libovolně zvoleného předmětu. Senioři mohou různě předměty a obory kombinovat, všechny semestry ale musí stihnout splnit do tří let. V každém semestru musí splnit docházku minimálně 60 % a splnit závěrečnou práci, ta je v každém předmětu různá. Nejčastěji se jedná o seminární práci nebo test. Někteří studenti, kteří nechtějí plnit závěrečné úkoly se mohou přihlásit a chodit, ale na konci nedostanou zápočet.

Klatovy

V Klatovech zajišťuje Univerzitu třetího věku obecně prospěšná společnost Úhlava. Tato univerzita v Klatovech funguje již od roku 2013/2014. Přednášky probíhají jednou za 14 dní, většinou 1,5 hodiny. K některým přednáškám jsou následně exkurze, které jsou buď v délce trvání jako přednáška nebo jsou celodenní. Probíhají v Klatovech v centru celoživotního vzdělávání. Podmínky pro splnění studia určuje Západočeská univerzita. V posledním semestru studovalo 8 předmětů cca 180 studentů. Klatovskou U3V zajišťují 2 osoby. Studenti zaplatí za rok studia mezi 700–900 Kč. Mezi poslední nabízené předměty patřily Památky a památkové rezervace, Regionální historie Klatov a Pošumaví, Feuersteinova metoda instrumentálního obohacování aneb Rozvíjejte svůj intelekt. Další 5 předmětů bylo zaměřeno na práci s počítačem, telefonem a tabletem.

Horažďovice

Univerzita třetího věku je v Horažďovicích zcela nově. Zahájena byla v březnu 2019. Pilotním kurzem byla Sociální psychologie. Na tento kurz docházelo 21 studentů. Byl rozdělen do pěti tříhodinových přednášek. Výuka se koná v sálku městské knihovny Horažďovice.

Virtuální Univerzita třetího věku

Na Klatovsku je celkem 15 konzultačních středisek VU3V. Virtuální formu vzdělávání zajišťuje Provozně ekonomická fakulta České zemědělské univerzity v Praze. Každé konzultační středisko má možnost v jednom semestru otevřít jeden nebo dva kurzy. Pro zájemce i pro studenty funguje portál e-senior.cz. Zájemci o studium zde najdou seznam konzultačních středisek, tudíž si mohou vybrat nejbližší svého bydliště. Dále zde najdou veškeré informace, které se týkají virtuálního vzdělávání, seznam nabízených kurzů a další informace potřebné pro vzdělání. Studenti si po přihlášení do tohoto portálu vypracovávají testy, mohou si procházet studijní materiály a přehrávat si přednášky. Tabulka č. 1, která je uvedena v příloze, popisuje konkrétní konzultační střediska VU3V, která jsou na Klatovsku realizována.

Tabulka č. 2, která je též obsažena v přílohách práce, uvádí další vzdělávací možnosti seniorů také z této oblasti.

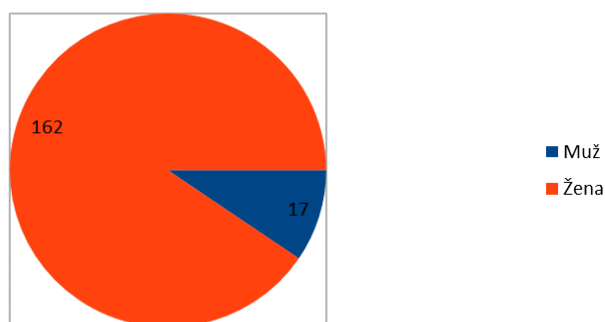
3.2 Výsledky dotazníkového šetření

Zde jsou zpracovány výsledky dotazníkového šetření:

- otázka č. 1–17 byly určeny všem účastníkům vzdělávání na Klatovsku;
- od č. 18 byly otázky vymezeny pro účastníky Virtuální univerzity třetího věku;
- u otázky č. 7 jsou dva grafy;
- obr. č. 10 znázorňuje motivaci ke vzdělávání všech účastníků;
- obr. č. 11 vymezuje motivaci skupiny účastníků virtuálního vzdělávání.

Otázka č. 1 - Pohlaví – Muž – žena

Obr. č. 4 monitoruje pohlaví respondentů vzdělávacích aktivit. Je zřejmé, že se vzdělávacích aktivit účastní ve větším množství ženy než muži. Mužů bylo pouze 17. Podle mého názoru je to tím, že jsou ženy aktivnější a více se zapojují do společenského dění.

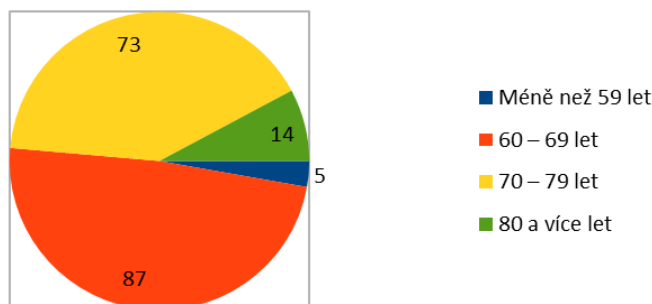

Obr. č. 4 – Pohlaví

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 2 - Věk respondentů

Obr. č. 5 prezentuje věk respondentů. Cílem této otázky bylo zjistit, jaké je nejčastější věkové rozhraní seniorů, kteří se vzdělávacích aktivit účastní. Věková kategorie byla rozdělena do čtyř skupin. Ze šetření vyplývá, že nejčastěji na vzdělávací aktivity docházejí osoby v rozmezí věku 60–79 let.

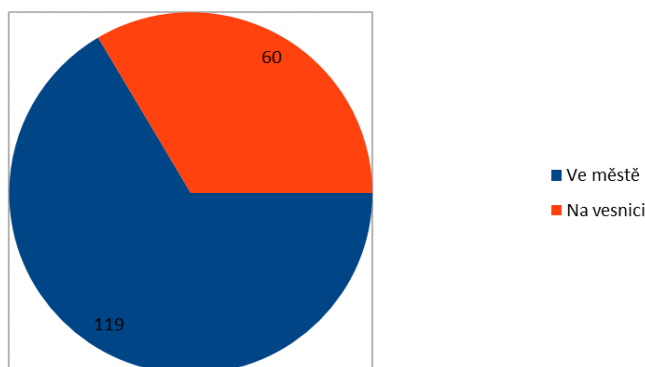

Obr. č. 5 – Věk respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 3 - Žijete: Ve městě – Na vesnici

Otázka, zda žijí respondenti ve městě nebo na vesnici byla zaměřena na demografické položky a byla položena z důvod, zjistit, zda se častěji aktivit účastní lidé z města nebo lidé z vesnice. Ze šetření vyplynul výsledek, který je znázorněný na obr. č. 6, že se častěji do vzdělávacích aktivit zapojují lidé z města. Pravděpodobně je tato skutečnost dána i tím, že lidé ve městě mají větší možnosti zapojování se do aktivit, jsou jim přístupnější i z důvodu místní dostupnosti, nemusejí dojíždět a mají více volného času než lidé žijící na vesnici, kteří spíše preferují aktivity spojené s údržbou domu, zahrádky aj.

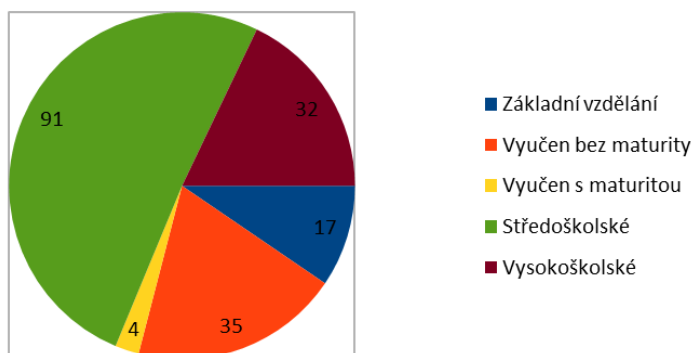

Obr. č. 6 – Kde žijete

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 4 - Dosažené vzdělání

Obr. č. 7 monitoruje dosažené vzdělání respondentů. Můžeme se domnívat, že nároky na vzdělávání v dřívější době nebyly tak vysoké jako dnes. Proto je největší část dosaženého vzdělání zastoupena středoškolským vzděláním. Dříve stačilo na některé povolání, které v dnešní době vyžaduje vysokoškolské studium pouze středoškolské vzdělání.

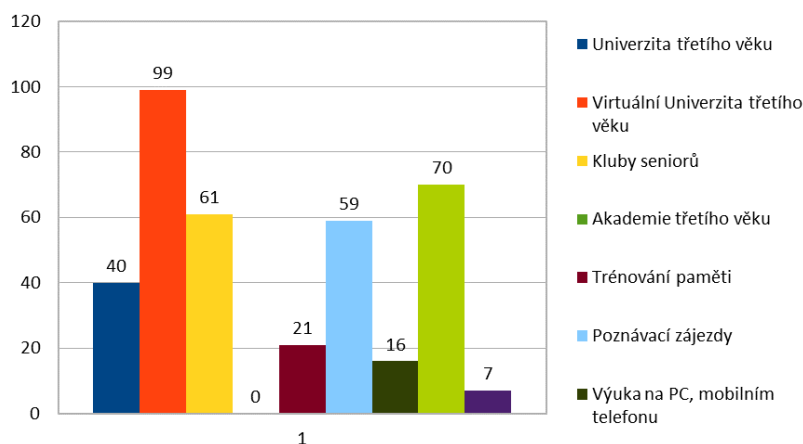

Obr. č. 7 – Dosažené vzdělání

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 5 - Jaké aktivity navštěvujete?

Jedná se o otázku, kdy bylo možno zakroužkovat více možností. Cílem této otázky bylo zjistit, jaké aktivity jsou respondenty nejčastěji navštěvovány. Výsledky jsou znázorněny na obr. č. 8. Nejnavštěvovanější skupinou je Virtuální univerzita třetího věku. Můžeme se domnívat, že je to dáno tím, že je na Klatovsku hojně zastoupena.

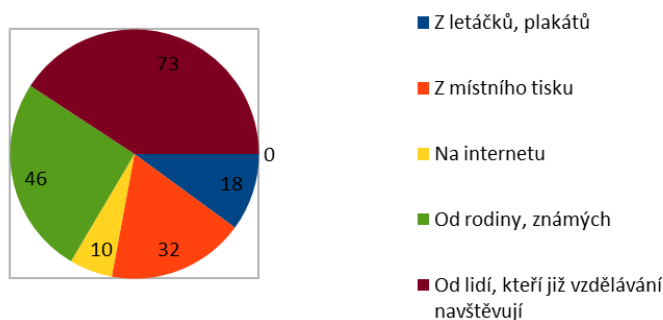

Obr. 8 – Vzdělávací aktivity

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 6 – Kde jste se o možnostech vzdělávání dozvěděl/a?

Záměrem této otázky bylo zjistit, odkud se respondenti dozvěděli o aktivitách, které nyní navštěvují. Výsledky jsou interpretovány na obr. č. 9. Výzkum prokázal, že se lidé o vzdělávacích možnostech nejčastěji dozívají od lidí, kteří na tyto aktivity docházejí. Z uvedeného zjištění můžeme vyvodit závěr, že by bylo potřebné zvýšit osvětu a informovanost veřejnosti o možnostech dalšího vzdělávání v regionu.

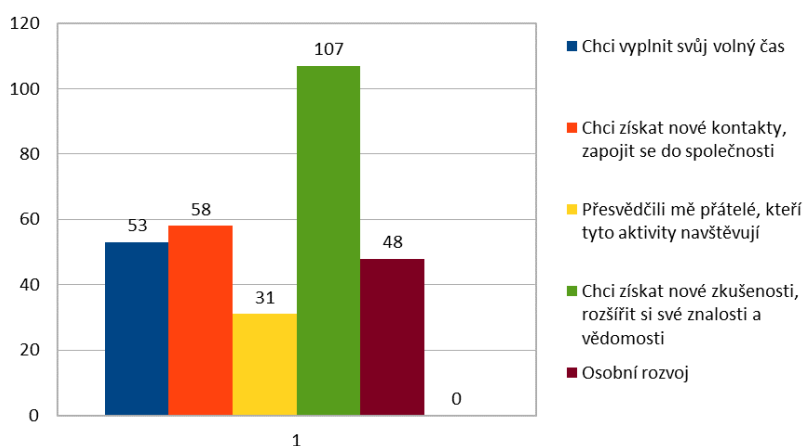

Obr. č. 9 – Odkud vědí o možnostech vzdělávání

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 7 – Proč navštěvujete tyto aktivity?

Cílem této otázky bylo zjistit, co motivuje seniory ke vzdělávání. Obr. č. 10 znázorňuje motivaci účastníků vzdělávání. Z této otázky vyplynulo, že nejčastější motivací seniorů ke vzdělávání je získání nových zkušeností, rozšíření svých znalostí a vědomostí. Respondenti navštěvující Virtuální univerzitu třetího věku zvolili za hlavní motiv získání nových zkušeností a poznatků. Další motivy jsou interpretovány na obr. č. 11.

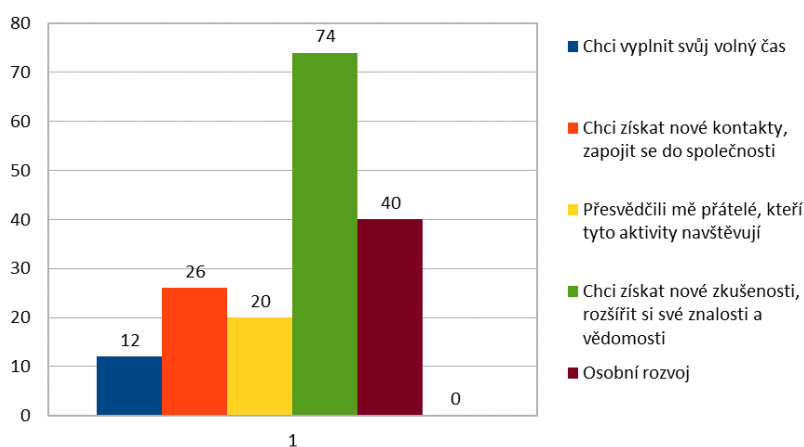

Obr. č. 10 – Důvod vzdělávání – všichni respondenti

Zdroj: vlastní výzkum

Respondenti navštěvující Virtuální univerzitu třetího věku zvolili za hlavní motivy získání nových zkušeností a poznatků, dále pak osobní rozvoj. V podobném zastoupení byly výsledky u odpovědí získání nových kontaktů a přesvědčení ze strany přátel.

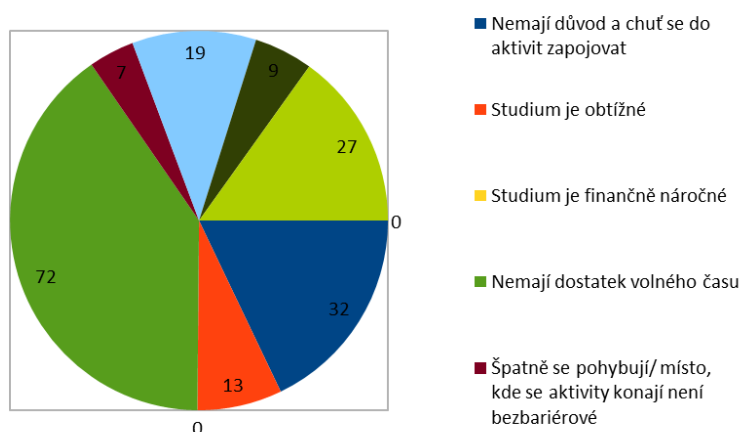

Obr. č. 11 – Důvody vzdělávání - posluchači VU3V

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka č. 8 – Jaký si myslíte, že je důvod, proč ostatní lidé nenavštěvují tyto aktivity?

Cílem této otázky bylo určit, jaké bariéry z pohledu respondentů mohou mít ostatní senioři při zapojování do vzdělávání. Obr. č. 12 popisuje bariéry vzdělávání z pohledu respondentů.

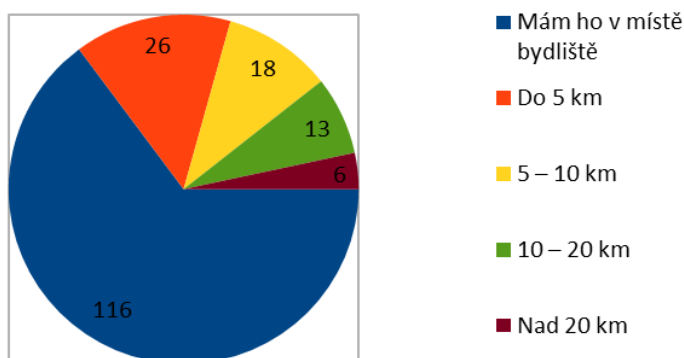

Obr. č. 12 – Bariéry ve vzdělávání

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 9 - Vzdálenost – jak daleko musí na vzdělávání dojíždět/docházet

Tato otázka měla za úkol zjistit, jak daleko musejí senioři na vzdělávání docházet nebo zda ho mají v místě bydliště. Výsledky šetření znázorňuje obr. č. 13. Opět se můžeme domnívat, že více seniorů dochází na různé aktivity, pokud je mají v místě bydliště nebo pokud vzdálenost na dojíždění není příliš velká.

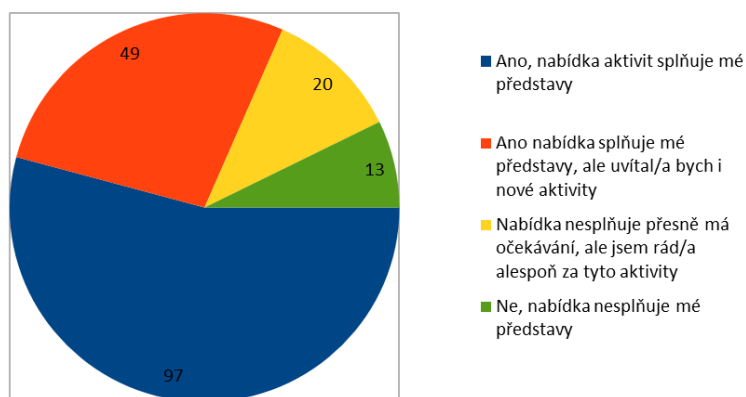

Obr. č. 13 – vzdálenost vzdělávání

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 10 – Splňuje nabídka vzdělávacích aktivit ve Vašem okolí Vaše představy?

Cílem této otázky bylo zjistit, zda splňuje nabídka aktivit na Klatovsku představy respondentů, zda jsou spokojeni. Z tohoto výsledku, které jsou uvedeny v obr. č. 14 vyplynulo, že jsou respondenti ve velké míře s nabídkou vzdělávacích aktivit ve svém okolí spokojeni.

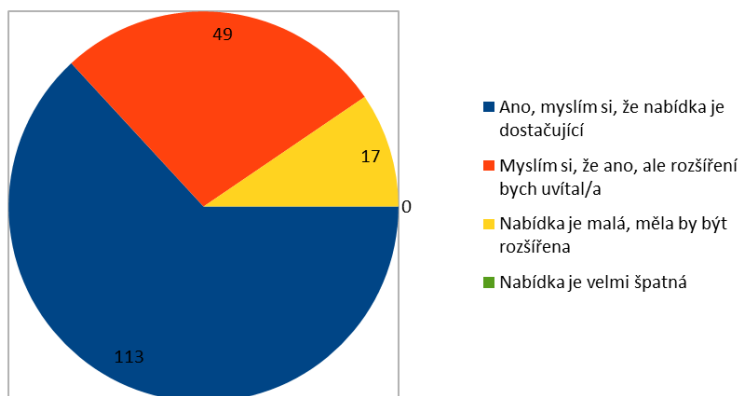

Obr. č. 14 – Spokojenost respondentů s nabídkou aktivit

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 11 – Myslíte si, že je nabídka aktivit pro seniory na Klatovsku dostačující?

Tato otázka si kladla za cíl zjistit, zda si respondenti myslí, že je nabídka aktivit pro seniory na Klatovsku dostačující či ne. Z výzkumu vyplynulo, že jsou respondenti s nabídkou aktivit na Klatovsku spokojeni, ale uvítali by její rozšíření. Spokojenost respondentů s nabídkou aktivit na Klatovsku je vyobrazena na obr. č. 15.

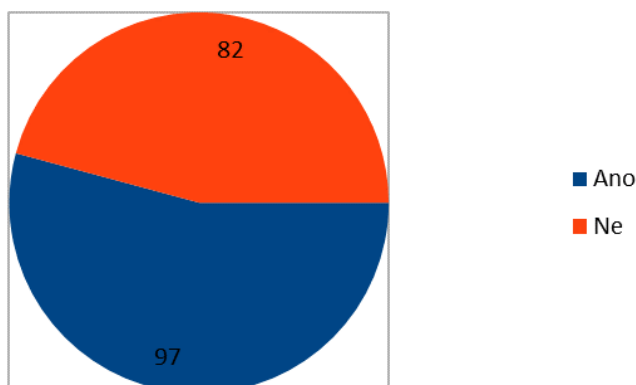

Obr. č. 15 – Zda je nabídka aktivit na Klatovsku dostačující

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 12 – Víte, jaké další aktivity na Klatovsku můžete navštěvovat?

Cílem bylo určit, zda jsou respondenti informováni, zda vědí, jaké další aktivity mohou navštěvovat, kde se mohou vzdělávat. U těchto odpovědí bylo poměrně rovnoměrné zastoupení, které je zobrazeno na obr. č. 16.

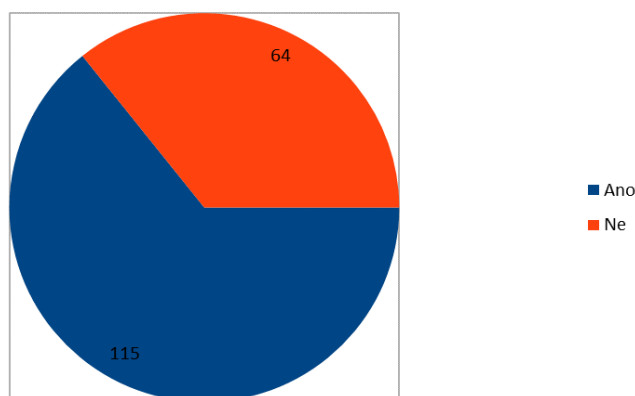

Obr. 16 – Informovanost o dalších možnostech vzdělávání

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 13 – Poznal/a jste při těchto aktivitách nové přátele?

Cílem otázky bylo ozřejmit, zda se respondenti seznámili během aktivit, které navštěvují nové přátele, protože jedním z motivů seniorů ke vzdělávání je získání nových kontaktů a zapojení do společnosti. Výsledky jsou znázorněny na obr. č. 17.

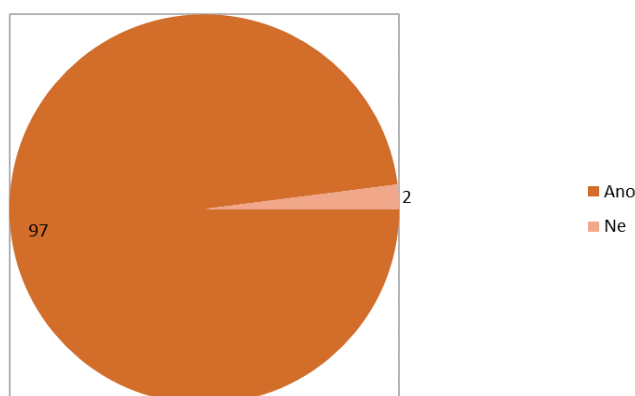

Obr. č. 17 – Noví přátelé

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 14 – Využijete nově získané zkušenosti a poznatky ve svém životě?

U této otázky bylo záměrem od respondentů zjistit, zda získané vědomosti a zkušenosti dokáží využít nebo již využili ve svém životě. Odpovědi jsou zaznamenány na obr. č. 18. Je zřejmé, že je tato odpověď v souladu s otázkou č.7, kdy byla za motivy ke vzdělávání nejčastěji volena odpověď získání nových zkušeností a poznatků.

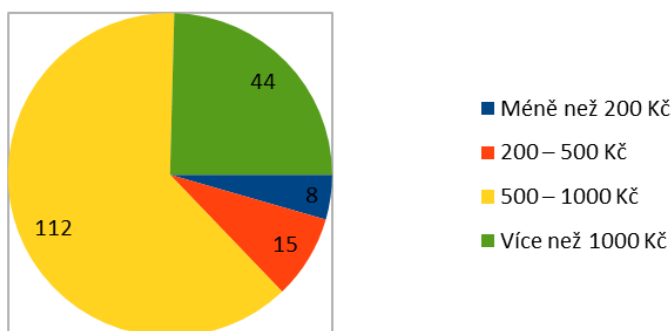

Obr. č. 18 – Využití zkušeností a poznatků

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 15 – Kolik peněz ročně Vás stojí vzdělávací aktivity a jiné zájmy?

Tato otázka měla zjistit, kolik korun přibližně za rok zaplatí senior za vzdělávání a jiné aktivity. Z výsledku vyplynulo, že nejběžnější cena vzdělávání, která stojí ročně seniory, se pohybuje okolo 1000 Kč. Další rozmezí financí jsou uvedena na obr. č. 19.

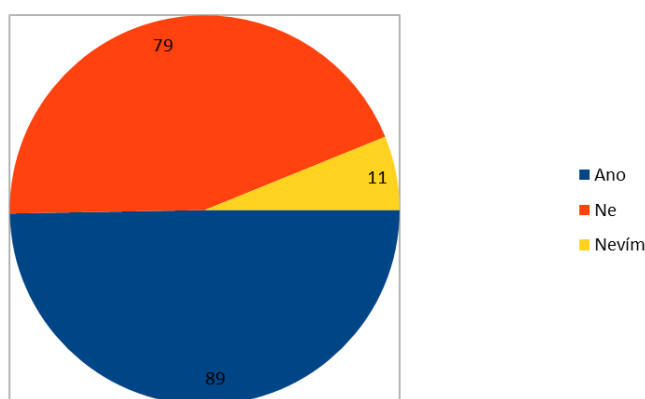

Obr. č. 19 – Finance

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 16 – Je pro Vás při výběru aktivit rozhodující vzdálenost, kde se konají?

Smyslem této otázky bylo rozpoznat, zda seniory může při rozhodování, zda se nějaké aktivity zúčastní, ovlivňovat vzdálenost. Zdá se, že lidé, kteří žijí na vesnici a nemají tam například VU3V, se rozhodují podle toho, jak daleko je aktivita od jejich bydliště. Odpovědi u této otázky byly poměrně podobně zastoupeny a jsou zobrazeny na obr. č. 20.

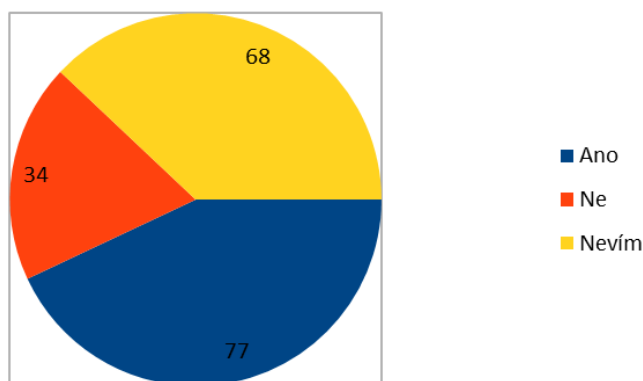

Obr. č. 20 – Zda je rozhodující vzdálenost

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 17 – Navštěvoval/a byste Univerzitu třetího věku, pokud by byla ve Vašem okolí otevřena?

Cílem této otázky bylo stanovit, zda by měli respondenti zájem navštěvovat Univerzitu třetího věku v místě, kde není realizována. Odpovědi byly v podobném zastoupení a zobrazuje je obr. č. 21.

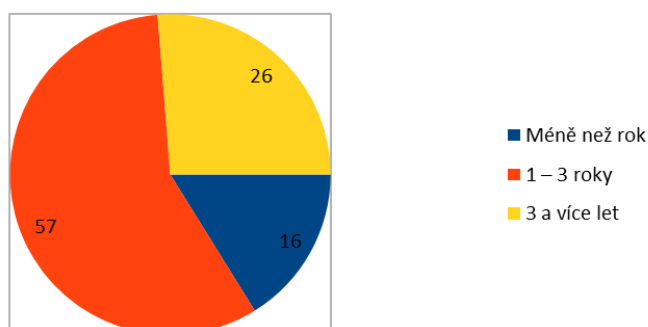
Obr. č. 21 – Zájem o U3V

Zdroj: vlastní výzkum

Otázky pro účastníky Virtuální univerzity třetího věku.

Otázka č. 18 – Jak dlouho navštěvujete Virtuální univerzitu třetího věku? (VU3V)

U této otázky bylo cílem zjistit, jaká je přibližná doba studia respondentů na VU3V. Nejmenší skupinou byly respondenti studující méně než rok. Z tohoto výsledku, který je na obr. č. 22, je parné, že nejčastěji studují senioři okolo 3 let.

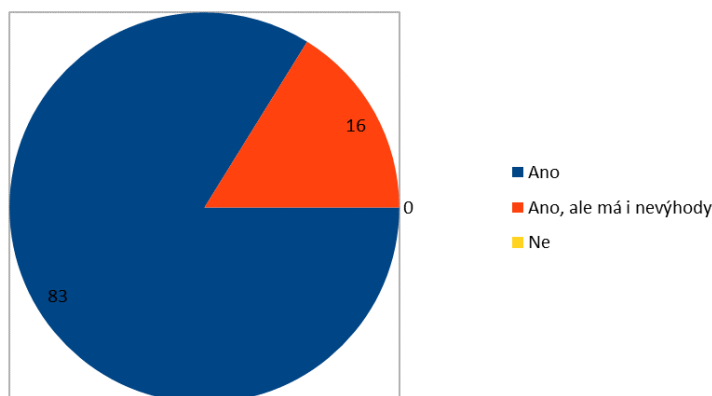

Obr. č. 22 – Doba studia VU3V

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 19 – Vyhovuje Vám Virtuální forma vzdělávání?

Velké většině respondentů, jak monitoruje obr. č. 23 virtuální forma vzdělávání vyhovovala. 16 odpovídajících z celkového počtu zvolilo možnost, že jim virtuální forma vyhovuje, ale má i nevýhody. Bylo tedy zjištěno, že respondenti jsou s virtuálním vzděláváním spokojeni.

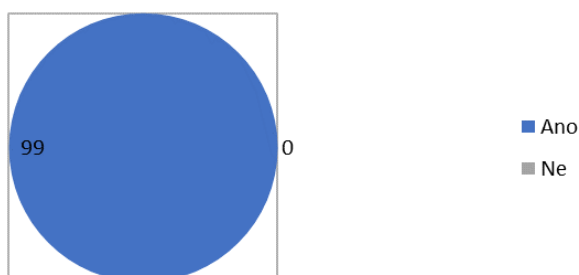

Obr. č. 23 – Zda je virtuální forma vyhovující

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 20 – Dostáváte možnost zvolit kurz, který bude ve vašem středisku v příštím semestru otevřen?

Cílem této otázky bylo zjistit, zda mají senioři možnost zasahovat do výběru kurzu pro příští semestr. Obr. č. 24 prezentuje odpovědi respondentů.

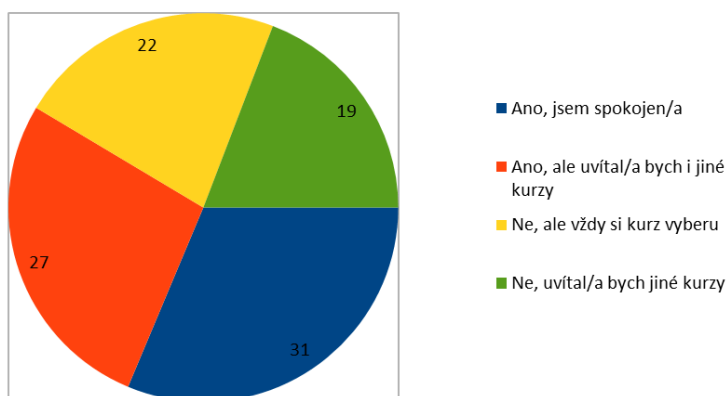

Obr. č. 24 – Výběr témat pro další semestr

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 21 – Jste spokojen/a s nabídkou kurzů Virtuální univerzity třetího věku?

Cílem této otázky bylo zjistit, zda jsou respondenti spokojeni s kurzy, které VU3V nabízí. Odpovědi u této otázky byly v poměrně podobném rozložení a jsou prezentovány na obrázku č. 25.

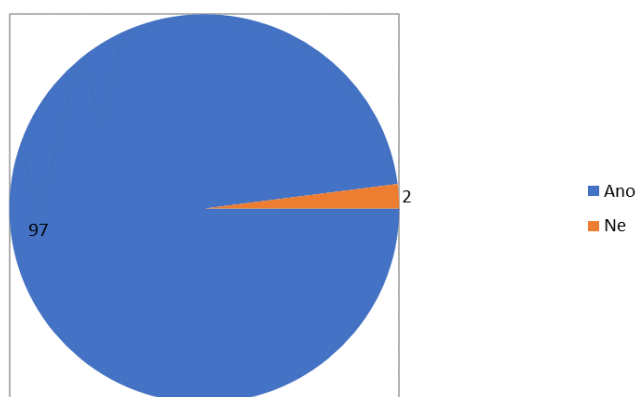

Obr. č. 25 – Spokojenost s tématy

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 22 – Dostáváte prostor přijít do střediska dříve a setkat se s přáteli a poté po skončení o daném kurzu diskutovat?

Cílem této otázky bylo zjistit, zda je studentům umožňován prostor pro setkávání s přáteli ještě před zahájením samostatné přednášky. Obr. č. 26 vypovídá, že senioři tuto možnost mají.

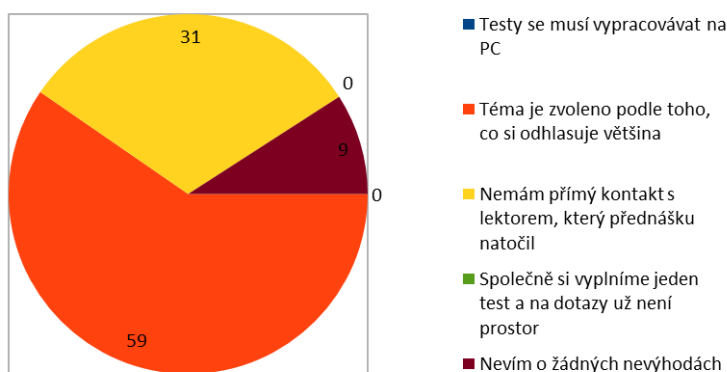
Obr. č. 26 – Diskuse

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 23 – Co je pro Vás nevýhodou studia VU3V?

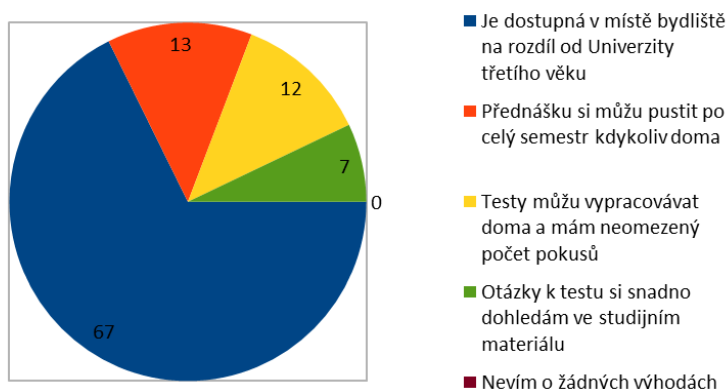
Cílem otázky bylo zjistit, v čem posluchači VU3V spatřují nevýhodu studia. Hlavní nevýhodou podle respondentů bylo, že se téma volí podle toho, co si odhlasuje většina. Za další nevýhodu bylo zvoleno to, že nemají při studiu přímý kontakt s lektorem, který přednášku natočil. Data jsou zobrazena na obr. č. 27.

Obr. č. 27 – Nevýhoda VU3V Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 24 – V čem je podle Vás výhoda VU3V?

Cíl této otázky byl zjistit, jaká je podle respondentů výhoda VU3V. Výsledky jsou prezentovány na obr. č. 28. Za hlavní výhodu považovali respondenti, že je VU3V dostupná v místě jejich bydliště nebo někde poblíž, protože Univerzitu třetího věku mají daleko. Je pro některé snáz nedostupná. Další dvě výhody, které měly podobný počet, byly odpovědi, kdy si mohli respondenti pustit přednášku po celý semestr doma a že si testy mohli vypracovávat doma, s neomezeným počtem pokusů.

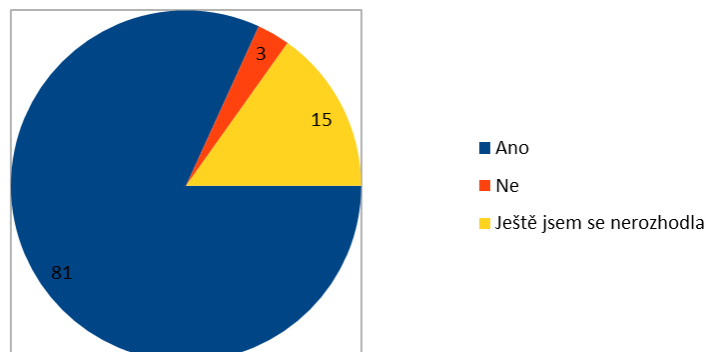

Obr. č. 28 – Výhoda VU3V

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 25 – Budete navštěvovat VU3V i v příštím semestru?

Cílem této otázky bylo zjistit, zda mají zájem posluchači VU3V navštěvovat i další semestry. Zájem respondentů dále navštěvovat VU3V prezentuje obr. č. 29.

Obr. č. 29 – Návštěvnost příštího semestru

Zdroj: vlastní výzkum

3.3 Rozhovory s tutory

V této části jsou zpracovány rozhovory, které byly provedeny s tutory z 11 konzultačních středisek z Klatovska. Byly jim položeny strukturované otázky, které byly následně zpracovány a vyhodnoceny.

Rozhovory byly provedeny v 11 konzultačních střediscích (dále jen KS) s tutory, kteří mají VU3V v daném místě na starost.

Pro přehlednost byly odpovědi z rozhovorů zpracovány do tabulek. Do tabulky byla také zpracována jednotlivá konzultační střediska, ve kterých byly prováděny rozhovory. Tab. č. 3 popisuje údaje výzkumného vzorku.

Tabulka č. 3 – údaje výzkumného vzorku

	Konzultační středisko	Zřizovatel	Pohlaví informanta
KS 1	KS Dešenice	Úřad městyse	Muž
KS 2	KS Chanovice	Základní a Mateřská škola	Žena
KS 3	KS Kašperské Hory	Oblastní charita Sušice	Žena
KS 4	KS Běšiny	Místní úřad	Žena
KS 5	KS Horažďovice	Městský úřad	Žena
KS 6	KS Kolinec	Městys Kolinec	Žena
KS 7	KS Sušice	Sociální služby Sušice	Žena
KS 8	KS Strážov	Městský úřad	Žena
KS 9	KS Plánice	Městský úřad	Žena
KS 10	KS Chudenice	Městys Kolinec	Žena
KS 11	KS Klatovy	Úhlava, o. p. s.	Muž

Zdroj: vlastní výzkum

1. Kolik jste měli v posledním semestru studentů a převažují u vás spíše ženy či muži?

Cílem této otázky bylo zjistit, zda se častěji vzdělávají muži či ženy. Odpovědi tutorů, které jsou uvedeny v tab. č. 4 se shodovaly s odpověďmi respondentů, kdy bylo prokázáno, že se na Klatovsku vzdělávacích aktivit účastní převážně ženy. Otázka kolik studentů VU3V navštěvuje, byla položena ke zjištění, kolik seniorů má o Virtuální univerzitu na Klatovsku zájem. KS 7 otevírá v každém semestru 2 kurzy, ale někteří seniori dochází na oba kurzy, proto je v tab. č. 4 uvedeno 64+20. Bylo zjištěno, že do 11 KS na Klatovsku dochází okolo 250 seniorů. Více studentů mají střediska, která jsou v sídlech.

Tabulka č. 4 – počet studentů a převažující pohlaví

	Počet studentů	Převažující pohlaví
KS 1	16 studentů	Podobný počet žen jako mužů
KS 2	18 studentů	Převažují ženy
KS 3	10 studentů	Více žen
KS 4	10 studentů	Více žen
KS 5	33 studentů	Převažují ženy
KS 6	10 studentů	Více mužů
KS 7	64+20 studentů	Převažují ženy
KS 8	12 studentů	Více žen
KS 9	17 studentů	Více žen
KS 10	8 studentů	Více žen
KS 11	43 studentů	Více žen

Zdroj: Vlastní výzkum

2. Kolik kurzů za semestr otevíráte? (1 nebo 2) Máte přednášky v ranních či odpoledních hodinách? Ve který den přednášky použíté?

10 konzultačních středisek realizuje v každém semestru 1 kurz. Pouze 1 konzultační středisko z dotazovaných realizuje 2 kurzy v daném semestru. Přednášky probíhají v každém středisku zcela odlišně. Rozlišují se v čase i dni, ale nejčastějším dnem (6x), kdy realizují střediska přednášky, bylo uvedeno úterý. Dny, kdy se realizují KS přednášky jsou uvedeny v tab. č. 5.

Tabulka č. 5 – počet kurzů a konání přednášek

	Počet kurzů za semestr	Konání přednášek
KS 1	1 kurz	Středa, od 18.00
KS 2	1 kurz	Sudý čtvrtek, od 15.00
KS 3	1 kurz	Úterý, od 9.00

KS 4	1 kurz	Úterý, od 14.00
KS 5	1 kurz	Úterý, od 8.00 a od 10.00
KS 6	1 kurz	Úterý, od 10.00
KS 7	2 kurzy	Úterý, od 9.00 a od 10.30
KS 8	1 kurz	Pondělí, od 9.00
KS 9	1 kurz	Úterý, od 13.00
KS 10	1 kurz	Středa, 13-15.00
KS 11	1 kurz	Pondělí, od 14.00

Zdroj: Vlastní výzkum

3. Věnujete se VU3V v rámci své pracovní náplně nebo ve volném čase? Máte kurz tutora e-learningového vzdělání, který centrum VU3V nabízí?

Tutora ve svém volném čase dělají pouze dva informanti, ostatních 9 informantů ho dělá v rámci své pracovní náplně. 5 tutorů z 11 konzultačních středisek si kurz „Tutor e-learningového vzdělávání“ udělalo. Pohled tutorů na tento kurz se odlišuje. Tutoři, kteří kurz nemají uvádějí, že si ho buď dodělají nebo to vůbec nemají v plánu. Jeden z tutorů uvedl, že kdyby byl kurz důležitý, byl by povinný. Jednotlivé odpovědi jsou uvedeny v tab. č. 6.

Tabulka č. 6 – zaměstnání nebo volný čas, kurz

KS 1	<i>Tutora dělám jako koníčka ve svém volném čase, protože jsem již v důchodu. Kurz tutora nemám, ale kolegyně, která pracuje se mnou si ho dělala.</i>
KS 2	<i>Jsem důchodkyně, bývalá učitelka, proto se VU3V věnuji ve volném čase. Kurz jsem zatím nedokončila. Jako celoživotní pedagožka si myslím, že kurz nepotřebuji, ale přesto jej pomalu dělám.</i>
KS 3	<i>Tutora dělám ve svém zaměstnání. Kurz jsem si dělala a už ho mám hotový.</i>
KS 4	<i>Tutora dělám profesionálně v práci. Kurz tutora jsem si udělala a myslím si, že byl zajímavý a mohla jsem díky němu lépe přistupovat k přednáškám.</i>
KS 5	<i>Tutora dělám při svém zaměstnání. Kurz tutora jsem si nedělala a nevím, zda jej budu někdy dělat. Myslím si, že tento kurz není důležitý, protože pokud by hrál význam, byl by povinný.</i>
KS 6	<i>VU3V se věnuji ve svém zaměstnání. Kurz tutora e-learningového vzdělávání jsem si ještě nedělala.</i>
KS 7	<i>Dělám tutora v zaměstnání. Kurz tutora jsem právě dodělala a byl pro mne velmi přínosný.</i>
KS 8	<i>Univerzitě se věnuji v zaměstnání. Kurz jsem si nedělala, ani to neplánuji.</i>

KS 9	<i>Práci tutora dělám v rámci zaměstnání. Nemám kurz tutora, který nám centrum VU3V nabízí.</i>
KS 10	<i>Tuto funkci dělám v zaměstnání. Kurz jsem nedělala, ale mám v plánu si jej v nejbližší době dodělat.</i>
KS 11	<i>Kurz tutora jsem si udělal již dříve. VU3V se věnuji ve svém zaměstnání a velice mě tato práce baví.</i>

Zdroj: Vlastní výzkum

4. Jste ve vašem středisku jediným tutorem nebo je někdo, kdo Vám s VU3V pomáhá a jak dlouho tutora děláte? Kolik let funguje vaše konzultační středisko?

Jedenáct KS má pouze 1 tutora, KS 1 má tutorů dva. KS 3 vzniklo teprve před jedním rokem, jinak již KS fungují řadu let. Doba trvání KS, počet tutorů a doba, jakou se VU3V věnují je uvedena v tab. č. 7.

Tabulka č. 7 – počet tutorů, doba KS

	Počet tutorů + jak dlouho tutora dělají	Kolik let funguje KS
KS 1	2 tutoři, od 2012	Od roku 2012
KS 2	1 tutor, 10 let	10 let
KS 3	1 tutor, 1 rok	1 rok
KS 4	1 tutor, 10 let	10 let
KS 5	1 tutor, 1 rok	Od roku 2011/2012
KS 6	1 tutor, 6,5 roku	6,5 roku
KS 7	1 tutor, 1 rok	Od roku 2009/2010
KS 8	1 rok, od roku 2012	Od roku 2012
KS 9	1 tutor, 2 roky	Od roku 2012
KS 10	1 tutor, 3 roky	3 roky
KS 11	1 tutor, 11 let	11 let

Zdroj: Vlastní výzkum

5. Jste přítomen/přítomna po celou dobu, kdy běží video přednáška? Tisknete studentům studijní text? Financují si ho sami? Kolik korun za semestr na tisk materiálů od nich vybíráte?

Tato otázka byla tutorům položena, aby byla možnost porovnat mezi jednotlivými konzultačními středisky, kolik senioři platí za tisk dokumentů a jak se jednotlivá střediska od sebe odlišují. Bylo zjištěno, že senioři na Klatovsku za tisk studijních materiálů zaplatí v každém konzultačním středisku zcela odlišně. Některá KS poskytují studijní texty studentům zcela zdarma. V jiných KS si studenti za tisk zaplatí, pokud za

tisk platí, pohybuje se finanční náročnost za semestr mezi 50-120 Kč. Dalším cílem bylo zjistit, zda jsou tutoři při přednášce po celou dobu přítomni, protože při přednášce může nastat problém, např. přestane fungovat video, nevolnost posluchačů aj. Bylo zjištěno, že všichni tutoři jsou po celou dobu přítomni. Odpovědi tutorů jsou uvedeny v tab. č. 8.

Tabulka č. 8 – Přítomnost a tisk materiálů

KS 1	<i>Ano, jsem přítomen na každé přednášce. Materiály jim tiskne náš úřad městyse zcela zdarma. Žádné další finanční prostředky od studentů nevybíráme.</i>
KS 2	<i>Samozřejmě, musím dbát na správný chod přednášky. Studijní materiály tisknu těm, kteří nemají tiskárnu, je jich celkem 11. Vybírám pro školu 1 korunu za stránku, takže vybírám cca 30-50 Kč. Papíry mi poskytuje obec.</i>
KS 3	<i>Ano, vždy jsem přítomna, kdyby někdo něco potřeboval nebo se video zaseklo. V případě zájmu tiskneme texty studentům zatím zdarma.</i>
KS 4	<i>Ano, jsem přítomna po celou dobu. Materiály k přednášce studentům tiskneme. Vše financuje obec.</i>
KS 5	<i>Samozřejmě, jsem přítomna po dobu celé video přednášky. Sylaby studentům tiskneme. Za 1 kus zaplatí studenti 20 Kč.</i>
KS 6	<i>Ano, vždy jsem přítomna celou přednášku. Studijní materiály tisknu na obecním úřadu a obec je poskytuje studentům zdarma.</i>
KS 7	<i>Ano, jsem přítomna na všechny přednášky. Studijní texty tiskneme všem studentům a vybíráme od nich 50 Kč za semestr.</i>
KS 8	<i>Vždy jsem přítomna po celou dobu přednášky. Texty k přednáškám studentům tiskneme, ale mají to zcela zdarma.</i>
KS 9	<i>Ano, se studenty shlédnu vždy celou přednášku. Veškeré materiály tiskne město zdarma. Studenti platí pouze kurzovné.</i>
KS 10	<i>Přednášky máme během mé pracovní doby, pokud mám nějakou důležitou práci, tak nezůstávám a jsem ve vedlejší místnosti, jinak se ráda podívám. Materiály studentům tisknu. Jednostranný tisk za 2 Kč, oboustranný tisk 3 Kč za stránku. Jedna přednáška vyjde cca na 20 Kč, to znamená že za semestr zaplatí cca 120 Kč za studijní texty.</i>
KS 11	<i>Po celou dobu, kdy běží video přednáška jsem se studenty přítomen. Sylaby studentům tiskneme a prodáváme těm kteří o to mají zájem. Cena jednoho sylabu</i>

	je 20 Kč, to znamená, že studenti zaplatí 120 Kč za semestr, pokud si koupí všechny materiály.
--	--

Zdroj: Vlastní výzkum

6. Dáváte studentům možnost vybrat si kurz pro příští semestr?

Komunikujete s centrem VU3V?

Studenti mají možnost, jak znázorňuje tab. č. 9, ve všech KS ovlivňovat výběr kurzu na příští semestr. Někdy studenti hlasují a kurz, který má nejvíce hlasů je pak vybrán, jindy se pouze domlouvají mezi sebou. Hlasování probíhá v KS s větším počtem studentů.

Tabulka č. 9 – Výběr kurzů a komunikace s centrem VU3V

	Komunikace s centrem VU3V	Zda mají studenti možnost vybrat si kurz
KS 1	Ano	Ano – hlasování
KS 2	Ano	Ano – domluva mezi studenty
KS 3	Ano, ale musím vše sdělovat své vedoucí	Ano – hlasování
KS 4	Ano	Ano – komunikace a domluva mezi studenty
KS 5	Ano	Ano – hlasování
KS 6	Ano	Ano – hlasování
KS 7	Ano	Ano – hlasování
KS 8	Ano	Ano – hlasování
KS 9	Ano	Ano – domluva mezi studenty
KS 10	Ano	Ano – společná domluva
KS 11	Ano	Ano – hlasování

Zdroj: Vlastní výzkum

7. Děláte na závěr semestru pro studenty nějaké posezení, slavnostní ukončení? Účastníte se se studenty závěrečných seminářů a promocií?

Cílem této otázky bylo zjistit, jak ukončují tutoři s posluchači daný semestr a zda se účastní promocií. Odpovědi jsou zobrazeny v tab. č. 10. Promoce je pro seniory slavnostní akt, kterého se mnoho z nich má možnost zúčastnit až právě při této příležitosti a je vhodné, aby měli možnost zúčastnit se promoce sami, ale i se svými nejbližšími. 9 konzultačních středisek dělá pro studenty slavnostní ukončení na konci semestru, někdy také organizují výlet. Studenti tak dostávají možnost setkávat se i mimo přednášky. Setkáváním mimo přednášky se senioři mezi sebou lépe poznávají, mají více prostoru pro komunikaci a socializaci. 2 KS žádné slavnostní ukončení pro

seniory nepřipravuje, jejich semestr končí poslední přednáškou a dále se setkají až v příštím semestru. Promocí se střediska účastní, pokud mají promujícího studenta.

Tabulka č. 10 – Ukončení semestru

Ukončení semestru	
KS 1	<i>Ano, vždy připravujeme posezení s předáním malé pozornosti těm, kteří se o to nejvíce zasloužili. Poté zajdeme do místní restaurace, nebo po dohodě si připravujeme občerstvení sami. Ano účastníme se seminářů i promoci. Poslední seminář se konal dokonce u nás v závěru května tohoto roku. Zúčastnilo se jej přes 220 studentů z více než 20 konzultačních středisek soustředěných ze tří krajů.</i>
KS 2	<i>Jezdíme na závěrečné semináře, organizují zájezd. Poslední roky v lednu děláme společné kafičko v našem zámečku a předáváme si pamětní listy s panem starostou a paní ředitelkou ZŠ. Ano, seminářů se účastníme vždy. Promoci jsme se účastnili v začátcích, teď se chystáme, až budou mít noví studenti svoji první promoci a až bude opravena aula.</i>
KS 3	<i>Ano, závěrečné posezení pro studenty děláme. Chtěli jsme jet na závěrečný seminář, ale bohužel jsme se již kvůli plné kapacitě nedostali.</i>
KS 4	<i>Děláme závěrečné posezení, kdy si předáme pamětní listy. Většinou se účastníme závěrečných seminářů i promoci, podle toho, jaký je ze strany studentů zájem.</i>
KS 5	<i>Ano, slavnostní ukončení děláme. Vždy se všichni sejdeme a předáme si pamětní listy. Akcí se účastníme podle zájmu ze strany studentů.</i>
KS 6	<i>Ano, chodíme na společný oběd, na který zveme pana starostu nebo hosta, který předává pamětní listy. Závěrečných seminářů se účastníme, pokud je volné místo.</i>
KS 7	<i>Ano, vždy na konci letního semestru děláme pro studenty posezení. Kuchařky nám něco upečou, uvaříme si kávu a předáme pamětní listy. Studenti společně posedí popovídají si a strávíme tak příjemné odpoledne. Pomocí se účastníme vždy, pokud máme nějaké promující studenty. Semináře jsme se naposledy nezúčastnili, protože již byla plná kapacita.</i>
KS 8	<i>Ne, žádné posezení ani slavnostní ukončení pro studenty neděláme. Promoci se účastníme, pokud máme studenta, který má nárok na promoci. Seminářů se účastníme většinou také, podle toho, v jaké vzdálenosti se závěrečný seminář koná.</i>
KS 9	<i>Ne, slavnostní ukončení ani jiné posezení pro studenty nepřipravujeme. Pokud je to možné, tak se účastníme seminářů i promoci.</i>

KS 10	<i>Ano, připravujeme si posezení s předáním pamětních listů. Promoci ani závěrečných seminářů se neúčastníme, protože studenti o to nemají zájem.</i>
KS 11	<i>Posezení na konci semestru pro studenty spíše neděláme. Někdy, pokud se neúčastníme semináře, protože je například daleko, uskutečníme vlastní výlet nebo nějakou prohlídku. Promoci se účastníme a pokud nemohu jet já, zastoupí mě některý z mých kolegů.</i>

Zdroj: Vlastní výzkum

8. Umožňujete studentům prostor, aby na přednášku mohli přijít dříve a popovídat si s ostatními studenty? Dáváte studentům možnost s Vámi po přednášce a testu o tématu diskutovat?

Prostor přijít do střediska dříve mají senioři ve všech střediscích, jak je uvedeno v tab. č. 11, kde byl prováděn výzkum. Tento prostor umožňuje seniorům poznávat nové přátele, popovídat si a začleňovat se do společnosti. Někteří senioři pak po přednáškách společně chodí společně na oběd nebo kávu. Diskutovat senioři mohou, ale nepřítomností lektora mnohdy tutor neporadí po obsahové stránce, ale spíše s technickými věcmi.

Tabulka č. 11 – Setkávání a diskuse

KS 1	<i>Pokud mají studenti zájem tak ano. Často se diskutuje o něco více po ukončení přednášky a provedení minimálně dvou zkušebních testů. Někdy bývá dotazů a připomínek k přednášce mnoho.</i>
KS 2	<i>Vždy je prostor na popovídání před přednáškou i po ní, kdy mají studenti možnost dané téma probírat, ptát se na případné dotazy.</i>
KS 3	<i>Většinou diskutujeme vždy po přednášce. Dotazy k dané přednášce mají studenti jen málokdy.</i>
KS 4	<i>Ano, mohou přijít dřív a po skončení dále diskutujeme. Většinou přednášku probíráme a hodnotíme, jak po obsahové stránce, tak i po grafické stránce.</i>
KS 5	<i>Ano, studentům dávám prostor pro diskusi. Diskuse probíhá po přednášce, studenti mají prostor pro dotazy.</i>
KS 6	<i>Prostor pro diskusi studenti dostávají, většinou je uskutečňována po přednášce. Možnost diskutovat využívají studenti velmi často, nejčastěji probíráme danou video přednášku.</i>
KS 7	<i>Ano, vždy mají studenti možnost přijít na přednášku dříve, minimálně 30 minut</i>

	<i>před začátkem. Diskuze probíhá před i po přednášce. Pokud potřebují poradit ve věci, která se týká technické stránky, chodí za mnou individuálně. Jinak diskutují většinou mezi sebou, pokud o není nutné, do diskuse jim nezasahují.</i>
KS 8	<i>Ano, umožňujeme jim příchod dříve, aby si mohli popovídat a mají prostor i po přednášce. Po skončení video přednášky ji společně probíráme a hodnotíme.</i>
KS 9	<i>Ano, mají možnost přijít dříve, aby si mohli popovídat. Někdy po skončení o přednášce diskutujeme a hodnotíme ji.</i>
KS 10	<i>Ano, studenti mají možnost přijít dříve, ale většinou toho moc nevyužívají. Pokud mají studenti nějaké dotazy, které se týkají buď technické stránky či přednášky, dostávají prostor pro diskusi po skončení.</i>
KS 11	<i>Studenti mají prostory, kde je promítána přednáška přístupné již hodinu před začátkem. Většinou po přednášce se studenty diskutujeme, mají prostor vyjádřit své názory či zkušenosti.</i>

Zdroj: Vlastní výzkum

9. Připravujete pro studenty občerstvení? Kdo ho financuje?

Občerstvení pro studenty není podmínkou, ale centrem VU3V jsou doporučovány alespoň nápoje. Občerstvení nebo nápoje působí pozitivně na klima prostředí a skupiny. Středisky jsou ve většině případů připravovány nápoje, které si senioři nehradí. 3 KS pro studenty nepřipravuje vůbec nic, studenti si nosí své pití. KS 4 má zázemí v restauraci, občerstvení si tedy senioři kupují tam. KS 6 chodí po přednáškách do restaurace na oběd. Přehled odpovědí je uveden v tab. č. 12.

Tabulka č. 12 – Občerstvení

	Občerstvení	Kdo ho financuje?
KS 1	Jen při nějaké příležitosti	Každý něco přinese
KS 2	Jen na závěr semestru	Každý něco přinese
KS 3	Ano, pokaždé	Zřizovatel
KS 4	Přednášky probíhají v restauraci	Každý sám
KS 5	Jen nápoje	Město
KS 6	Ne, po přednášce mají možnost jít na oběd	Každý sám
KS 7	Jen nápoje	Zřizovatel
KS 8	Nic nepřipravujeme	-
KS 9	Jen nápoje	Zřizovatel
KS 10	Nic nepřipravujeme	-
KS 11	Nic nepřipravujeme	-

Zdroj: Vlastní výzkum

10. Děláte si se studenty společně alespoň jeden test?

Společně dělají jeden test všechna konzultační střediska, uvedeno v tab. č. 13. KS 4 dělá společně testy všech studentů, protože si to tak přejí. Test se dělá se seniory společně proto, aby věděli, jako formou budou k dané přednášce pokládány testové otázky.

Tabulka č. 13 - Test

	Test
KS 1	Ano, minimálně 2
KS 2	Ano
KS 3	Ano
KS 4	Ano, i všech studentů
KS 5	Ano
KS 6	Ano
KS 7	Ano
KS 8	Ano
KS 9	Ano
KS 10	Ano
KS 11	Ano

Zdroj: Vlastní výzkum

11. Máte pro studenty ve vašem středisku k dispozici počítač a pomáháte jim případně vyplňovat testy, pokud si neumí s PC poradit?

Tab. č. 14 uvádí, že KS 9 k dispozici nemá počítač, na kterém by studenti mohli dělat testy, jinak všechna ostatní střediska PC mají. Tutoři jsou seniorům k dispozici vždy, pokud potřebují s něčím poradit. Tutoři především novým studentům pomáhají s přihlašovaním, vyplněním testu, ale i jinými technickými věcmi. Pomáhají osobně nebo alespoň telefonicky.

Tabulka č. 14 – PC a podpora

	PC – Ano/Ne	Pomoc s vyplňováním testů od tutorů
KS 1	Ano, ale nevyužívají ho	Studenti si pomáhají si mezi sebou navzájem
KS 2	Ano	Ano
KS 3	Ano	Ano
KS 4	Ano	Ano
KS 5	Ano	Ano
KS 6	Ano	Ano
KS 7	Ano	Ano
KS 8	Ano	Ano
KS 9	Ne	Ano, poradím telefonicky

		nebo osobně
KS 10	Ano	Ano
KS 11	Ano	Ano

Zdroj: Vlastní výzkum

12. V čem si myslíte, že jsou výhody a nevýhody VU3V?

Tab. č. 15 popisuje výhody a nevýhody univerzitního vzdělávání z pohledu tutorů. Z výzkumu vyplývá, že virtuální vzdělávání má podle nich více pozitiv než negativ. Výhody převažují a jedná se o setkávání s vrstevníky, dostupnost vzdělávání v menších obcích, aktivní trávení volného času, trénování paměti, získávání nových zkušeností a práce na PC. Nevýhody jsou spatřovány v nepřítomnosti lektora, studia na vesnici a možnosti výpadku internetového připojení.

Tabulka č. 15 – Výhody a nevýhody

	Výhody	Nevýhody
KS 1	Setkávání se s vrstevníky	Studium na vesnici
KS 2	Studium na vesnici, práce na PC	Žádné
KS 3	Provozování v místě bydliště, Srozumitelnost a jednoduchost	Nepřítomnost lektora
KS 4	Přiblížení do malých obcí, setkávání s přáteli	Žádné
KS 5	Socializace, aktivní trávení volného času	Žádné
KS 6	Setkávání, vzdělávání, práce na PC	Žádné
KS 7	Dostupnost v menších obcích	Nepřítomnost lektora
KS 8	Setkávání s vrstevníky, širší nabídka příležitostí	Může dojít k výpadku internetového připojení
KS 9	Setkávání, strávení času s přáteli	Žádné
KS 10	Společné setkávání, trénování paměti, získání nových znalostí	Žádné
KS 11	Možnost přehrání přednášky doma, dostupnost v menších sídlech	Žádné

Zdroj: Vlastní výzkum

13. Jak u Vás VU3V probíhá?

Cílem u poslední otázky bylo zjistit, jak probíhají přednášky v jednotlivých konzultačních střediscích. Průběh přednášek je popsán v tab. č. 16.

Tabulka č. 16 – Průběh VU3V

Průběh VU3V	
KS 1	<i>Setkáváme se jednou za 14 dní při přednášce, zde studující obdrží texty, dělají si poznámky a po ukončení si vyzkouší dva testy. Následující týden se setkávají po skupinách, kde si opět zopakují téma a provedou testy naostro. Děje se tak i z důvodu, že všichni nevlastní PC. Metoda se osvědčila a VU3V u nás běží již třetím během.</i>
KS 2	<i>Podiskutujeme a poradíme si s případnými problémy, společně shlédneme přednášku, opět pohovoříme a uděláme společně test. Někdy test děláme vícekrát, zpočátku si všichni zkoušeli své testy, nyní jen noví studenti nebo ti, u kterých se vyskytl nějaký problém.</i>
KS 3	<i>Univerzita probíhá pravidelně v daných termínech přednášek. Po každé přednášce si vyplníme test.</i>
KS 4	<i>Výuku zahajujeme ve 14 hodin. Studenti přicházejí ve 13.30, popovídáme si o dění v obci, pak si rozdáme materiály a prezenční listiny. Ve 14 hodin pouštíme přednášku. Po shlédnutí si společně alespoň 3x vyplníme testy za KS a poté se jednotlivě studenti přihlašují a plní si svůj test. Po splnění se většinou odebereme do restaurace a vše ještě prodiskutujeme. Během semestru se vždy odměníme výletem, kdy jedeme na závěrečný seminář či promoci.</i>
KS 5	<i>Přednášky probíhají dle pokynů a manuálu centra VU3V.</i>
KS 6	<i>Scházíme se v 10 hodin a do půl 11 studenti diskutují o všem možném. Já připravím vše potřebné na přednášku, vyřídím administrativu a rozdám vytištěné materiály. Společně si poslechneme přednášku a vyplníme test. Pokud jsou studenti s výsledkem spokojeni, ukončíme přednášku a pokud to čas dovolí, odcházíme na oběd do restaurace. Pokud některý ze studentů cokoli potřebuje, komunikujeme spolu telefonicky nebo e-mailem. Když potřebuje student pomoci s ovládním PC nebo s vyplněním testu, může přijít do knihovny, kde pracuji a tam vše vyřídíme. Při poslední přednášce vybereme společně nové téma. Do výběru témat studentům nezasahují. Pokud je závěrečný seminář v okolí, navštěvujeme je a 2x jsme se zúčastnili promoce v Praze. Na předávání pamětních listů vždy pozvu hosta, který má nějaký vztah k probírané přednášce např. na České dějiny historika, na myslivost hajného. Zveme také pana starostu. Po předání jdeme na slavnostní oběd.</i>

KS 7	<i>Setkáváme se každé úterý od 9 hodin, pokud jsou studenti rozděleni na dvě skupiny, chodí druhá od 10:30 hodin. Já jsem vždy přítomna cca 30 minut před začátkem přednášky, kdy se studenty vyplňujeme prezenční listinu, rozdáváme sylaby a diskutujeme. Pokud si s něčím neví rady, pomohu jim. Studenti si dají kávu či čaj. Poté shlédneme přednášku. Po přednášce společně vyplňujeme test a dáváme prostor k diskusi. Pokud máme promujícího studenta, účastníme se vždy promoce s výletem po Praze. Na konci letního semestru děláme slavnostní zakončení, kdy předáváme studentům pamětní listy.</i>
KS 8	<i>Nejprve proběhne prezentace, poté obdrží studenti studijní materiály. Poté diskutujeme o problémech např. s připojením atd. Po shlédnutí přednášky si společně uděláme test. Po testu dostávají studenti prostor pro dotazy, názory a pohovoří mezi sebou. Studenti, kteří nemají možnost dělat testy doma na PC, či na PC sami neumí, tak v KS zůstávají a dělají si testy nebo se domluvíme na jiném vyhovujícím termínu.</i>
KS 9	<i>Nejprve studenti podepíší prezenční listinu, poté si vezmou studijní texty. Po shlédnutí přednášky si děláme společně test.</i>
KS 10	<i>Před 13 hodinou se sejdeme v posluchárně kulturního centra. 10 minut si povídáme, pak začne hodina. Studenti si rozeberou a zaplatí studijní materiál na danou přednášku. Poté si danou video přednášku spustíme. Po přednášce si probereme aktuální téma a uděláme společný test</i>
KS 11	<i>Na začátku, kdy uděláme všechny organizační záležitosti, si „osvěžíme“ předchozí přednášku formou testu, pak vedle přehrání vlastní přednášky děláme společně testy z aktuálního videa. Někdy je látka doplněna posluchači či tutorem vlastních zkušeností či zážitků. Vždy před přednáškou i po ní je prostor pro neformální setkání a diskusi.</i>

Zdroj: Vlastní výzkum

3.4 Výsledky výzkumného šetření

Zmapováním oblasti Klatovska mají senioři možnost navštěvovat Univerzitu třetího věku a to ve dvou městech. U3V je realizována v Klatovech, kde ji navštěvuje přibližně 180 studentů a v Horažďovicích, kterou navštěvuje 21 studentů. U3V v Horažďovicích je realizována teprve prvním rokem, a tak mohou senioři studovat pouze jeden předmět.

Hojně zastoupenou vzdělávací možností na Klatovsku jsou Virtuální univerzity třetího věku. Ty jsou realizovány Českou zemědělskou univerzitou Praha, a to na Klatovsku celkem v 15 konzultačních střediscích. Ve většině případů VU3V mají senioři možnost studovat jeden kurz, ale některá střediska realizují v každém semestru kurzy dva. Výzkum proběhl v 11 střediscích Klatovska a bylo zjištěno, že návštěvnost v těchto střediscích je okolo 250 seniorů. Dalšími vzdělávacími možnostmi jsou Kluby seniorů, trénování paměti, výuka na PC, besedy a přednášky atd. Motivy těchto účastníků těchto aktivit Klatovska ke vzdělávání jsou nejčastěji získání nových zkušeností a znalostí, poté zapojení do společnosti a vyplnění volného času. Senioři vzdělávací aktivity na Klatovsku hodnotí kladně, jsou spokojeni paletou aktivit, která je jim nabízena. Pokud by byla paleta aktivit rozšířena, tuto možnost by uvítali.

Senioři, kteří se vzdělávají na Virtuální univerzitě třetího věku, uvádějí, že motivem pro toto vzdělávání je nejčastěji získání nových zkušeností a vědomostí a poté osobní rozvoj. Studentům virtuální forma vzdělávání vyhovuje a jsou s ní spokojeni. Jako nevýhodu uvedli, že si nemohou vybrat z témat, která by je osobně zajímala, ale studují téma, které si odhlasuje většina z nich, další nevýhodou je nepřítomnost lektora, který přednášku natočil. Výhody jsou spatřovány v dostupnosti ve více místech Klatovska.

Virtuální formu vzdělávání hodnotí tutoři pozitivně. Virtuální vzdělávání má mnoho výhod a je pro seniory přínosem, protože je možné ji realizovat téměř v jakékoli obci či městě a přiblížit tak možnost vzdělávání přímo k seniorům. Virtuální vzdělávání je pro seniory příležitostí k setkávání se s přáteli, vrstevníky a možnost, jak aktivně trávit svůj volný čas a získávat nové zkušenosti a vědomosti. Nevýhodou však je nepřítomnost přednášejícího, který video natočil, protože by odborník na přednášce mohl zodpovídat dotazy posluchačů.

3.4.1 Porovnání výsledků

Cílem této části je porovnat výsledky výzkumného šetření mezi respondenty, tedy účastníky univerzitního vzdělávání a tutorů. Z obou šetření vyplývá, že se častěji vzdělávání účastní ženy než muži. Stejnou otázkou bylo, zda mají možnost studenti zasahovat do výběru kurzu, který bude v příštím semestru v jejich konzultačním středisku realizován. Výpovědi tutorů i respondentů se v tomto shodovaly. Tutorů bylo uvedeno, že studentům dávají možnost o tématech hlasovat nebo se studenti mezi sebou společně domlouvají. Domluva mezi studenty o tématu pro příští semestr probíhá v KS s menším počtem lidí. Odpovědi tutorů s respondenty se shodovaly i u otázky, zda mají

studenti možnost diskutovat po zhlédnutí videa o dané přednášce a zda je jim umožněn příchod do střediska dříve. Studenti mají možnosti přijít dříve, pohovořit tak se svými přáteli a po přednášce diskutovat. Tutorům byla položena otázka, kolik studenti platí za tisk studijních materiálů a zda si platí občerstvení. Bylo zjištěno, že někteří studenti mají tisk materiálů zdarma, jiní zaplatí cca 50-120 Kč za semestr, občerstvení si ve většině případů nefinancují. Respondentům byla položena otázka, kolik je vzdělávání stojí ročně. Větší část respondentů uvedla, že je vzdělávání stojí 500-1000 Kč za rok. Pokud tedy respondenti docházejí pouze na VU3V a zaplatí poplatek za kurz a tisk materiálů, stojí je vzdělávání do 1000 Kč za rok.

Účastníci virtuálního vzdělávání spatřují největší výhodu tohoto vzdělávání v dostupnosti v místě bydliště. Další výhody, ale již v menším zastoupení pak spatřují v možnostech pustit si přednášku po celý semestr doma, vypracovávat testy s neomezeným počtem pokusů a v možnosti dohledávání informací v studijních materiálech. Tutoři spatřují výhody v přiblížení vzdělávání do menších obcí. Tato výhoda se shoduje s výpovědí respondentů. Dále tutoři spatřují výhody v socializaci, setkáváním s vrstevníky, aktivním trávením volného času a získáváním nových zkušeností. Za hlavní nevýhodu označili respondenti skutečnost, že kurz, který se v daném semestru studuje, je zvolen podle většiny a oni si tak nemohou vybrat podle toho, co by je právě bavilo. Někteří respondenti označili za nevýhodu skutečnost, že nemají přímý kontakt s lektorem, který přednášku natočil. Tuto nevýhodu považují tutoři za největší. Obecně má dle jejich názoru Virtuální univerzita třetího věku spíše samá pozitiva. Tvrzení účastníků virtuálního vzdělávání a tutorů se shodují.

IV. Diskuse

Toto téma bakalářské práce jsem si zvolila, protože se ve své profesi věnuji práci se seniory a zaměřuji se na jejich volnočasové aktivity. Protože mě tato práce baví a naplňuje, byl výběr tématu inspirující. Problematika stáří je všude okolo nás a vzhledem ke stárnutí populace je stále aktuálnější.

Výzkum byl prováděn pomocí dotazníků, které byly vyplněny účastníky aktivit na Klatovsku. Celkem bylo získáno od účastníků vzdělávacích aktivit z oblasti Klatovska 80 dotazníků a 99 dotazníků od účastníků Virtuální univerzity třetího věku. Dále byly realizovány strukturované rozhovory s tutory konzultačních středisek VU3V.

Cílem výzkumného šetření bylo zmapovat nabídku programů, kurzů a dalších aktivit pro seniory na Klatovsku, včetně středisek Virtuální univerzity třetího věku. Zjistit motivaci účastníků vzdělávacích aktivit a jejich hodnocení na vzdělávací možnosti Klatovska. Dalším cílem bylo zjistit motivaci účastníků virtuálního vzdělávání, a jak toto vzdělávání hodnotí. Neméně důležitým cílem bylo zjistit náhled tutorů a jejich hodnocení na virtuální vzdělávání. Ve výzkumu byly stanoveny tři výzkumné otázky.

První otázkou bylo: Jaká je nabídka vzdělávacích aktivit pro seniory na Klatovsku? Ve výzkumném šetření bylo zjištěno, že senioři na Klatovsku mají možnost navštěvovat Univerzitu třetího věku, a to ve dvou městech, v Klatovech a v Horažďovicích. Myslím si, že vzhledem k rozsáhlosti Klatovského okresu by mohla být Univerzita třetího věku zavedena i v Sušici, protože lidé z okolí Sušice a ze Sušice by využili možnost tuto univerzitu navštěvovat, pokud by byla v místě jejich bydliště otevřena. Další vzdělávací aktivitou, kterou mají senioři možnost navštěvovat, jsou střediska Virtuální univerzity třetího věku. Konzultačních středisek je na Klatovsku celkem 15, což je podle mého názoru dostačující, i když jedno konzultační středisko již nebude v příštím semestru pokračovat. Dalšími možnostmi jsou například kluby seniorů, aktivity zaměřené na trénování paměti, poznávací zájezdy, přednášky a besedy. Lidé ve městech mají více možností vzdělávat se než lidé, kteří žijí na vesnici. Lidé z vesnice se také mohou zapojit do aktivit, mají možnost dojíždět do míst, kde se vzdělávání realizuje nebo se mohou zapojovat do dění ve své obci, kde jsou většinou různá sdružení jako včelaři, sbor dobrovolných hasičů nebo jsou při knihovnách pořádány besedy a přednášky. Myslím si, že nabídka aktivit pro seniory na Klatovsku by mohla v některých menších městech nebo obcích být rozsáhlejší. Například knihovny by alespoň jednou nebo

dvakrát do měsíce mohly realizovat aktivity zaměřené na trénování paměti nebo přednášky či besedy, aby senioři měli možnost setkávat se a trávit tak svůj volný čas se svými vrstevníky.

Druhá výzkumná otázka zněla: Jaký je motivy pro virtuální vzdělávání mají jeho účastníci, jaký pro ně má přínos a jak ho hodnotí? Nejčastěji bylo respondenty uváděno, že hlavním motivem je získání nových zkušeností a dovedností. Dalšími nejčastějšími důvody bylo uváděno zapojení do společnosti, získání nových kontaktů a vyplnění volného času. Tento výsledek se shoduje s tvrzením Petřkové, Čornaničové (2004), které jako motivaci ke vzdělávání uvádí získání nových dovedností a zkušeností, společenské zapojení a kontakt se svými vrstevníky. Většině respondentů virtuální forma vzdělávání vyhovuje. S tématy, která nabízí Česká zemědělská univerzita, respondenti moc spokojeni nejsou. Z vlastní zkušenosti vím, že by studenti ocenili a uvítali témata, která by byla více zaměřena na praktické využití nebo technické zaměření. Za výhodu Virtuální univerzity, ve které se shodují respondenti i tutoři z mého výzkumu, je považováno, že je realizována ve více městech a v obcích. Je tak dostupná pro více posluchačů. S tímto pohledem na výhodu Virtuální univerzity souhlasím i já. Nevýhoda je podle respondentů spatřována v tom, že výběr kurzu pro daný semestr probíhá formou hlasování a je vybráno podle toho, co odhlasuje většina. V některých případech mohou studovat pouze jeden kurz. Menší část respondentů, ke které se přikláním, spatřuje nevýhodu v tom, že nemají přímý kontakt s lektorem, který přednášku natočil. Mnohdy mají po přednášce studenti dotazy, něco jim není jasné, potřebují si něco ujasnit, ale právě nepřítomností odborníka jim nejsou jejich dotazy zodpovězeny.

Třetí výzkumnou otázkou bylo: Jaký mají názor na virtuální vzdělávání lektori? Cílem rozhovorů s tutory bylo zjistit, jaké výhody spatřují na virtuálním vzdělávání, jak probíhají přednášky v jejich konzultačních střediscích, a jak virtuální vzdělávání hodnotí. Tutoři hodnotí virtuální vzdělávání velmi pozitivně, vidí v něm příležitost zapojení se do vzdělávacího procesu v menších obcích a městech nebo tam, kde se jiné vzdělávání nerealizuje. Větší část tutorů, se kterými byly provedeny rozhovory, se tomuto vzdělávání věnuje v zaměstnání v rámci náplně pracovních činností. Myslím si, že tutoři, kteří jsou již v důchodu a věnují se tak VU3V ve svém volném čase, dělají tuto práci s větší láskou a více srdcem než lidé, kteří to mají jako zaměstnání. Názory tutorů na průběh přednášek se nijak nerozcházel, ve většině konzultačních středisek

probíhají téměř stejně. Vždy jsou na místě administrativní činnosti, podepsání prezenčních listin a předání studijních textů. Poté shlédnutí přednášky a na závěr probíhá společné vyplňování testu a diskuse. Podle mého názoru je dobře, že tutoři připravují pro seniory na konci semestru slavnostní ukončení, posezení. Semestr tak nekončí pouze poslední přednáškou, ale mají možnost setkat se i mimo ni a lépe se tak poznat. Dalším pozitivem je účast seniorů na závěrečných seminářích a promociích. Senioři si závěrečnou promoci užívají, jsou rádi, že dokázali absolvovat kurzy a dojít dlouhou cestu až k promoci. Zvyšuje to jejich sebevědomí a motivuje je to k dalšímu studování. Za největší výhodu označují tutoři dostupnost v místech, kde jiné vzdělávací možnosti pro seniory nejsou. Z výsledků celého výzkumu vyplývá, že jsou senioři s nabídkou na Klatovsku spokojeni a je podle nich dostačující. Vzdělávací a jiné aktivity by podle mého názoru navštěvovalo více seniorů, kdyby o nich byli více informováni. V dotazníku byla položena otázka, zda vědí, jaké další možnosti mohou ve svém okolí navštěvovat. Téměř polovina respondentů odpověděla, že neví, jaké další aktivity se v jejich okolí konají. Bylo by dobré aktivity propagovat více na prospektech či v místním tisku, rozšířit tak vědomí seniorů. Zapojení seniorů do společenského života a dění okolí je v dnešní době velmi důležité. Příležitostí jsou právě různé vzdělávací aktivity, které mohou navštěvovat. Senioři, ale i dospělí by měli být vhodně motivováni a o daných aktivitách informováni. Pokud je to v možnostech obce či města, bylo by vhodné uvažovat o rozšíření aktivit.

V. Závěr

K tomu, aby se člověk i ve stáří cítil důstojně a mohl vést plnohodnotný život, je potřeba, aby byl vhodně motivován a dokázal svůj volný čas co nejlépe využít. Proto je potřeba mu nabídnout co nejširší spektrum aktivit, ať již vzdělávacích či jiných. Které aktivity si vybere, a jak se svým volným časem naloží, je často podmíněno individuálními zájmy člověka, jeho životní křivkou, sociální rolí a především zdravotním stavem. Pokud má senior chuť a důvod vzdělávat se a získávat tak nové zkušenosti, vědomosti či se zapojovat se do společnosti, působí aktivity na celou jeho osobnost, jak po stránce psychické či fyzické. Dochází k posílení socializace jedince a prevenci sociální izolace.

Shrnutí odpovědí na výzkumné otázky:

VO1: Jaká je nabídka vzdělávacích aktivit pro seniory na Klatovsku?

Paleta možností vzdělávací i jiných aktivit pro seniory na Klatovsku je různorodá. V Klatovském okrese mají senioři možnost navštěvovat Univerzitu třetího věku, která je realizována ve dvou městech – v Klatovech a Horažďovicích. Nejpočetněji zastoupenou aktivitou pro seniory je Virtuální univerzita třetího věku, která je realizována v 15 konzultačních střediscích. Dalšími možnostmi jsou Kluby seniorů, tréninky paměti, besedy, přednášky.

VO2: Jaký má pro ně virtuální vzdělávání přínos a jak virtuální vzdělávání hodnotí?

Přínosem virtuálního vzdělávání pro jeho účastníky je především získávání nových zkušeností, poznatků a dovedností. Dalším přínosem je osobní rozvoj a získávání nových kontaktů a přátel. Senioři toto vzdělávání hodnotí pozitivně, jsou spokojeni s příležitostí vzdělávat se v blízkosti svého bydliště. Virtuální forma vzdělávání studentům vyhovuje. Neutrálně je hodnocena nabídka kurzů, kterou nabízí centrum VU3V. Senioři by uvítali rozšíření této nabídky.

VO3: Jaký mají názor na virtuální vzdělávání lektori?

Tutoři hodnotí virtuální vzdělávání pozitivně. Přínos spatřují v přiblížení vzdělávání do menších sídel na Klatovsku, kde se žádné vzdělávání nerealizuje. Senioři díky Virtuální univerzitě dostávají možnost vzdělávat se, setkávat se se svými vrstevníky, poznávat nové přátele a aktivně trávit svůj volný čas. Negativně na virtuálním vzdělávání hodnotí

nepřítomnost lektora, který video přednášku natočil. Virtuální univerzita je tak nejčastější vzdělávací aktivitou, kterou mají senioři možnost navštěvovat.

Zdroje

Knihy:

1. ADAMEC, P., KRYŠTOF, D., (eds), 2011, *Univerzity třetího věku na vysokých školách*. Brno: Asociace univerzit třetího věku, 112-113 s., ISBN 978-80-210-5640-4
2. ADAMEC, P., 2010, *Univerzita třetího věku 1990-2010. 20 let seniorského vzdělávání na Masarykově univerzitě*. Brno: Masarykova univerzita, 9-11 s., ISBN 978-80-210-5156-0
3. BENEŠ, M., 2008, *Andragogika*. Praha: Grada Publishing, 82-85 s., ISBN 978-80-247-2580-2
4. BENEŠOVÁ, D., 2014, *Gerontagogika*. Praha: Univerzita J. A. Komenského, 21-22 s., 111-113 s., ISBN 978-80-7452-039-6
5. BOČKOVÁ, L., 2011, *Volný čas a aktivní stárnutí*. IN: BOČKOVÁ, L., HASTRMANOVÁ, Š., et al, *50+ aktivně. Fakta, inspirace a rady do druhé poloviny života*. Respekt institut, 74-77 s., ISBN 978-80-904153-2-4
6. BOČKOVÁ, V., 2000, *Celoživotní vzdělávání – výzva nebo povinnost?* Olomouc: Univerzita Palackého, ISBN 80-244-0155-X
7. DANIELOVÁ, L., HORÁČKOVÁ, M., et al, 2013, *Celoživotní učení v podmínkách středních a vysokých škol*. Brno: Mendelova Univerzita, 259 s., ISBN 978-80-7375-918-6
8. HIRTLOVÁ, P., 2013, *Aktivizácia kognitívnych funkcií v záujmovom vzdelávaní starších dospelých*. IN: DANIELOVÁ, L., HORÁČKOVÁ, M., et al., *Celoživotní učení v podmínkách středních a vysokých škol*. Brno: Mendelova Univerzita, 262-263 s., ISBN 978-80-7375-918-6
9. HOMOLA, M., 1969, *Otázky motivace v psychologii*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 11 s.
10. CHRÁSTKA, M., 2016, *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada Publishing, a. s., 158, 176 s., ISBN 978-80-247-5326-3
11. JANIŠ, K., SKOPALOVÁ, J., 2016, *Volný čas seniorů*. Praha: Grada Publishing, 1. vydání, 32-37 s., 41-42 s., 93-95 s., ISBN 978-80-247-5535-9
12. KLEVETOVÁ, D., DLABALOVÁ, I., 2008, *Motivační prvky při práci se seniory*. Praha: Grada Publishing, 11 s., 35 s., 52-55 s., ISBN 978-80-247-2169-9

13. KOPECKÁ, I., 2012, *Psychologie II. Díl. Učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada Publishing, 28-36 s., ISBN 978-80-247-3876-5
14. LANGMEIER, J, KREJČÍŘOVÁ, D., 1998, *Vývojová psychologie*. Praha: Grada Publishing, 184 s., ISBN 80-7169-195
15. MATĚJOVSKÁ KUBEŠOVÁ, H., 2015, *Jak se s věkem měníme v tělesných i duševních souvislostech*. In: ADAMEC, P., (eds.), *Současná role celoživotního učení v životě seniorů z multidisciplinární perspektivy. Sborník příspěvků ke konferenci konané u příležitosti 25. výročí založení Univerzity třetího věku na Masarykově univerzitě*. Brno: Masarykova Univerzita, 51-57 s., ISBN 978-80-210-7940
16. MIŠTEROVÁ, I., 2012, *Život a vzdělávání patří k sobě*. IN: SIVÁK, M., EDLOVÁ, M., *Univerzita třetího věku 20 let*. Plzeň: Západočeská Univerzita v Plzni, 45 s., ISBN 978-80-261-0212-0
17. NAKONEČNÝ, M., 2014, *Motivace chování*. Praha: Triton, 3. vydání, 161-167 s., ISBN 978-80-7387-830-6
18. NEHODOVÁ, K., (eds), 2018, *10 let virtuální univerzity třetího věku*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, 11-21 s., ISBN 978-80-213-2856-3
19. ONDRÁKOVÁ, J., TAUCHMANOVÁ, V., et al., 2012, *Vzdělávání seniorů a jeho specifika*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 54-55 s., ISBN 978-80-7465-038-3
20. PETŘKOVÁ, A., ČORNANIČOVÁ, R., 2004, *Gerontagogika*. Olomouc: Univerzita Palackého, 68-72 s., ISBN 80-244-0879-1
21. PLAMÍNEK, J., 2010, *Vzdělávání dospělých*, Praha: Grada Publishing a. s., 32-36 s., ISBN 978-80-247-3235-0
22. PLHÁKOVÁ, A., 2004, *Učebnice obecné psychologie*. Praha: Academia, 319 s., ISBN 978-80-200-1499-3
23. ŠAUEROVÁ, M., VADÍKOVÁ, K., M., eds., et al, 2013, *Specifika edukace seniorů*. Praha: Vysoká škola tělesné výchovy a sportu Palestra, 40-41 s., ISBN 978-80-87723-09-8

24. ŠPATENKOVÁ, N., KRYŠTOF, D., 2010, *Univerzita třetího věku při univerzitě Palackého v Olomouci*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 47-48 s., ISBN 978-80-244-2568-9
25. ŠPATENKOVÁ, N., SMÉKALOVÁ, L., 2015, *Geragogika a gerontodidaktika*. Praha: Grada Publishing, 47-49 s., 53 s, 72-73 s., ISBN 978-80-247-5446-8
26. ŠERÁK, M., 2009, *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál, 1. vydání, 193-194 s., ISBN 978-80-7367-551-6
27. ŠVAŘÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K., a kol., 2007, *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 159 s., ISBN 978-80-7367-313-0
28. VÁGNEROVÁ, M., 2000, *Vývojová psychologie. Dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 443-495 s., ISBN 80-7178-308-0
29. VÁGNEROVÁ, M. 2004, *Základy psychologie*. Praha: Karolinum, 168-169 s., ISBN 80-246-0841-3
30. VYBÍRAL, Z., 2009, *Psychologie komunikace*. Praha: Portál, 2. vydání, 31-35 s., ISBN 978-80-7367-1

elektronické zdroje:

31. *Asociace univerzit třetího věku* [online], [cit. 2019-07-24]. dostupné na: <http://www.au3v.cz/>
32. Český statistický úřad: *Počet obyvatel v obcích – k 1.1.2019*. Praha. 30. dubna 2019. Dostupné online. [cit. 2019-05-04] <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich-za0wri436p>
33. *Maslowova pyramida potřeb*. 2019. [Online], Filosofie úspěchu. Dostupné z: <https://www.filosofie-uspechu.cz/maslowova-pyramida-lidskych-potreb/2/>
34. *Klatovsko*, 2019. [online]. [Mapy.cz](https://mapy.cz/zakladni?x=13.4126517&y=49.2538397&z=10&source=dist&id=11) [cit. 2019-07-04]. Dostupné z: <https://mapy.cz/zakladni?x=13.4126517&y=49.2538397&z=10&source=dist&id=11>
35. *Klatovsko*, 2019. [online]. [Wikipedia.org](https://cs.wikipedia.org/wiki/Okres_Klatovy#/media/Soubor:Okres_klatovy.png) [cit. 2019-07-24]. Dostupné z : https://cs.wikipedia.org/wiki/Okres_Klatovy#/media/Soubor:Okres_klatovy.png

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Seznam tabulek

Příloha č. 2 – Seznam obrázků

Příloha č. 3 – Tab. 1 – Virtuální univerzita třetího věku

Příloha č. 4 – Tab. 2 – Další možnosti Klatovska

Příloha č. 6 – Dotazník

Příloha č. 7 – Otázky k rozhovoru

Příloha č. 1 – seznam tabulek

- Tab. č. 1 – Virtuální univerzita třetího věku
- Tab. č. 2 – Další možnosti Klatovska
- Tab. č. 3 - Údaje výzkumného vzorku
- Tab. č. 4 – Počet studentů a převažující pohlaví
- Tab. č. 5 – Počet kurzů a konání přednášek
- Tab. č. 6 – Zaměstnání nebo volný čas, kurz
- Tab. č. 7 – Počet tutorů, doba KS
- Tab. č. 8 – Přítomnost a tisk materiálů
- Tab. č. 9 – Výběr kurzů a komunikace s centem VU3V
- Tab. č. 10 – Ukončení semestru
- Tab. č. 11 – Setkávání a diskuse
- Tab. č. 12 – Občerstvení
- Tab. č. 13 – Test
- Tab. č. 14 – PC a podpora
- Tab. č. 15 – Výhody a nevýhody
- Tab. č. 16 – průběh VU3V

Příloha č. 2 - Seznam obrázků

- Obr. č. 1 – Maslowova hierarchie potřeb
- Obr. 2 – Klatovsko
- Obr. 3 – Mapa Klatovska
- Obr. č. 4 – Pohlaví
- Obr. č. 5 – Věk respondentů
- Obr. č. 6 – Kde žijete
- Obr. č. 7 – Dosažené vzdělání
- Obr. č. 8 – Vzdělávací aktivity
- Obr. č. 9 – Odkud vědí o možnostech vzdělávání
- Obr. č. 10 – Důvod vzdělávání – všichni respondenti
- Obr. č. 11 – Důvod vzdělávání – posluchači VU3V
- Obr. č. 12 – Bariéry ve vzdělávání
- Obr. č. 13 – Vzdálenost vzdělávání
- Obr. č. 14 – Spokojenost respondentů s nabídkou aktivit
- Obr. č. 15 – Zda je nabídka na Klatovsku dostačující

Obr. č. 16 – Informovanost o dalších možnostech vzdělávání

Obr. č. 17 – Noví přátelé

Obr. č. 18 – Využití zkušeností a poznatků

Obr. č. 19 – Finance

Obr. č. 20 – Zda je rozhodující vzdálenost

Obr. č. 21 – Zájem o U3V

Obr. č. 22 – Doba studia VU3V

Obr. č. 23 – Zda je virtuální forma dostačující

Obr. č. 24 – Výběr témat pro další semestr

Obr. č. 25 – Spokojenost s tématy

Obr. č. 26 – Diskuse

Obr. č. 27 – Nevýhoda VU3V

Obr. č. 28 – Výhoda VU3V

Obr. č. 29 – Návštěvnost příštího semestru

Příloha č. 3 – Tab. 1 – Virtuální univerzita třetího věku

Město, obec	- Kdo organizuje výuku a kde se koná - Od kdy je založeno konzultační středisko
Běšiny	- Místní úřad Běšiny, výuka probíhá ve školicím centru v Eurocampu - ZS 2009/2010, Astronomie
Dešenice	- Úřad městyse Dešenice, výuka probíhá na Úřadě městyse (1. patro) - ZS 2011/2012, Astronomie
Horažďovice	- Městský úřad Horažďovice, výuka probíhá v sále městské knihovny - ZS 2011/2012, Astronomie
Chanovice	- Základní a Mateřská škola Chanovice, výuka probíhá v budově zámku, kde je také ZŠ - ZS 2009/2010, Astronomie
Chudenice	- Městys Chudenice, výuka probíhá v posluchárně kulturního centra městyse - LS 2016/2017, Astronomie
Janovice nad Úhlavou	- Město Janovice nad Úhlavou, výuka probíhá ve

	<p>společenském sálu na městském úřadě</p> <ul style="list-style-type: none"> - ZS 2018/2019, Cestování – co jste možná nevěděli
Kašperské Hory	<ul style="list-style-type: none"> - Oblastní charita Sušice, výuka probíhá v Kašperských horách v Domě s pečovatelskou službou - ZS 2018/2019, Genealogie – Hledáme své předky
Klatovy	<ul style="list-style-type: none"> - Úhlava o. p. s., výuka probíhá v centru sociální integrace a Celoživotního vzdělávání - ZS 2008/2009, Astronomie
Kolinec	<ul style="list-style-type: none"> - Městys Kolinec, výuka probíhá v Základní a Mateřské škole - LS 2012/2013, Astronomie
Měčín	<ul style="list-style-type: none"> - Město Měčín, výuka probíhá v Základní a Mateřské škole - LS 2012/2013, Astronomie
Nýrsko	<ul style="list-style-type: none"> - Město Nýrsko, výuka probíhá v Městské knihovně - LS 2012/2013, Astronomie
Plánice	<ul style="list-style-type: none"> - Město Plánice, výuka probíhá na Městském úřadě v zasedací místnosti - LS 2011/2012, Astronomie
Strážov	<ul style="list-style-type: none"> - Město Strážov, výuka probíhá v místní knihovně - ZS 2012/2013, Astronomie
Sušice	<ul style="list-style-type: none"> - Sociální služby Sušice, výuka probíhá v Domě s pečovatelskou službou - ZS 2009/2010, Astronomie
Švihov	<ul style="list-style-type: none"> - Komunitní škola Švihov, výuka probíhá v Kulturním domě v multimediálním sále - LS 2009/2010, Astronomie - Toto konzultační středisko již v roce 2019/2020 nebude otevírat nové kurzy a ukončuje svoji

	činnost
--	---------

Zdroj: Vlastní výzkum

Příloha č.4 – Tab. 2 – Další možnosti Klatovska

Klatovy	<ul style="list-style-type: none"> - Městský ústav sociálních služeb nabízí Klub seniorů. Klub zajišťuje zájmové, kulturní a společenské činnosti. Senioři se mohou účastnit jazykových kurzů, trénování paměti, výuka na PC a jiné kurzy. Senioři se pravidelně setkávají každou středu a vždy je jim nabízen nějaký program například přednáška, návštěva kina... Klub seniorů má přes 200 účastníků, ale vždy se sejde jen část.
Sušice	<ul style="list-style-type: none"> - Klub pohodář je klub pro seniory, který vznikl s podporou města Sušice. Senioři se scházejí první a třetí středu v měsíci, vždy od 14 hodin. Programem jsou vždy různé besedy, přednášky a posezení. - V Domě s pečovatelskou službou (Sociální služby Sušice) mají senioři možnost navštěvovat trénování paměti, Aktivizační činnosti, výuka na PC.
Horažďovice	<ul style="list-style-type: none"> - Městská knihovna Horažďovice – Trénování paměti - Oblastní charita – Domov sv. Jiří – Klub seniorů, kde se senioři scházejí při kávě. Dále nabízí tvořivé dílny, aktivizační činnosti, trénink paměti, besedy a přednášky...
Kašperské Hory	<ul style="list-style-type: none"> - V domě s pečovatelskou službou (Oblastní charita Sušice) se koná trénování paměti a aktivizační činnosti)
Plánice	<ul style="list-style-type: none"> - Klub seniorů, který pořádá výlety, přednášky a jiné akce pro seniory.
<ul style="list-style-type: none"> - Ve vesnicích na Klatovsku jsou různé aktivity, do kterých se senioři mohou zapojit. Existují různé spolky a sdružení jako jsou včelaři, zahrádkáři, sbor dobrovolných hasičů... V místech, kde je knihovna, infocentrum, muzeum atd. jsou pořádány pro veřejnost přednášky, besedy, ale i výlety. 	

Zdroj: Vlastní výzkum

Příloha č. 5 – Dotazník

Dobrý den,

jmenuji se Markéta Řezanková a jsem studentkou 3. ročníku bakalářského studia Zdravotně sociální fakulty Jihočeské Univerzity, obor Speciální pedagogika – vychovatelství. V rámci své bakalářské práce se zabývám motivací seniorů ke vzdělávání na Klatovsku. Dotazník je plně anonymní a slouží pouze pro účely mé práce. Prosím Vás o jeho vyplnění, vždy zvolte jednu možnost, pokud nebude uvedeno jinak. Děkuji Vám za pomoc.

Řezanková Markéta

- 1) Pohlaví:
  - a. Muž
  - b. Žena

- 2) Věk:
  - a. Méně než 59 let
  - b. 60 – 69 let
  - c. 70 – 79 let
  - d. 80 a více let

- 3) Žijete:
  - a. Ve městě
  - b. Na vesnici

- 4) Jaké je vaše dosažené vzdělání?
  - a. Základní vzdělání
  - b. Vyučen bez maturity
  - c. Vyučen s maturitou
  - d. Středoškolské
  - e. Vysokoškolské

- 5) Jak daleko musíte docházet – dojíždět na vzdělávání?
  - a. Mám ho v místě bydliště
  - b. Do 5 km
  - c. 5–10 km
  - d. 10–20 km
  - e. Nad 20 km

- 6) Jaké aktivity navštěvujete? (více možností)
  - a. Univerzita třetího věku
  - b. Virtuální Univerzita třetího věku
  - c. Kluby seniorů
  - d. Akademie třetího věku
  - e. Trénování paměti
  - f. Poznávací zájezdy
  - g. Výuka na PC, mobilním telefonu
  - h. Besedy, přednášky

- i. Jiné, uveďte.....
- 7) Kde jste se o vzdělávacích možnostech dozvěděl(a)?
- a. Z letáčků, plakátů
  - b. Z místního tisku
  - c. Na internetu
  - d. Od rodiny, známých
  - e. Od lidí, kteří již vzdělávání navštěvují
  - f. Jiné, prosím uveďte.....
- 8) Proč navštěvujete tyto aktivity?: (více možností):
- a. Chci vyplnit svůj volný čas
  - b. Chci získat nové kontakty, zapojit se do společnosti
  - c. Přemluvili mě přátelé, kteří tyto aktivity také navštěvují
  - d. Chci získat nové zkušenosti, rozšířit si své znalosti a vědomosti
  - e. Osobní rozvoj
  - f. Jiné, prosím uveďte.....
- 9) Jaký si myslíte že je důvod, proč ostatní lidé nenavštěvují tyto aktivity?
- a. Nemají důvod a chuť se do aktivit zapojovat
  - b. Studium je obtížné, náročné
  - c. Studium je finančně náročné
  - d. Nemají dostatek volného času
  - e. Špatně se pohybují, místo, kde se aktivity konají není bezbariérové
  - f. Vzdělávání je daleko od bydliště, mají špatné spojení
  - g. Mají strach, že to nezvládnou
  - h. Nejsou informováni o nabídce aktivit
  - i. Jiné, prosím uveďte.....
- 10) Splňuje nabídka vzdělávacích aktivit ve Vašem okolí Vaše představy?
- a. Ano, nabídka aktivit splňuje mé představy
  - b. Ano, nabídka splňuje mé představy, ale uvítal/a bych i nové aktivity
  - c. Nabídka nesplňuje přesně má očekávání, ale jsem rád/a alespoň za tyto aktivity
  - d. Ne, nabídka nesplňuje mé představy
- 11) Myslíte si, že je nabídka aktivit pro seniory na Klatovsku dostačující?
- a. Ano, myslím si, že je nabídka dostačující
  - b. Myslím si, že ano, ale rozšíření bych uvítal/a
  - c. Nabídka je malá, měla by být rozšířena
  - d. Nabídka je velmi špatná
- 12) Víte, jaké další aktivity na Klatovsku můžete navštěvovat?
- a. Ano
  - b. Ne
- 13) Poznal/a jste při těchto aktivitách nové přátele?
- a. Ano
  - b. Ne

- 14) Využijete získané poznatky a zkušenosti?
- Ano
  - Ne
- 15) Kolik peněz ročně Vás stojí vzdělávací aktivity a jiné zájmy?
- Méně než 200 Kč
  - 200-500,- Kč
  - 500–1000 Kč
  - Více než 1000,- Kč
- 16) Je pro Vás při výběru aktivit rozhodující vzdálenost, kde se konají?
- Ano
  - Ne
  - Nevím
- 17) Navštěvoval/a byste Univerzitu třetího věku, pokud by byla ve Vašem okolí otevřena?
- Ano
  - Ne
  - Nevím
- 18) Jak dlouho navštěvujete virtuální univerzitu třetího věku?
- Méně než rok
  - 1-3 roky
  - 3 a více let
- 19) Vyhovuje Vám Virtuální forma vzdělávání?
- Ano, vyhovuje
  - Ano, ale má i nevýhody
  - Ne
- 20) Dostáváte možnost zvolit kurz, který bude ve Vašem středisku v příštím semestru otevřen?
- Ano
  - Ne
- 21) Jste spokojen/a s nabídkou kurzů Virtuální univerzity třetího věku?
- Ano, jsem spokojen/a
  - Ano, ale uvítal/a bych i jiná témata
  - Ne, ale vždy si kurz vyberu
  - Ne, uvítal/a bych jiná témata
- 22) Dostáváte prostor přijít do střediska dříve a setkat se s přáteli a poté po skončení o daném kurzu diskutovat?
- Ano
  - Ne
- 23) Co je pro Vás nevýhodou studia Virtuální univerzity třetího věku?
- Testy se musí vypracovávat přes PC

- b. Téma je zvoleno podle toho, co si odhlasuje většina
- c. Nemám přímý kontakt s lektorem, který přednášku natočil
- d. Společně si vyplníme jeden test a na dotazy už není prostor

24) V čem je podle Vás výhoda studia Virtuální univerzity třetího věku?

- a. Je dostupná v místě mého bydliště na rozdíl o univerzity třetího věku
- b. Přednášku si můžu pustit po celý semestr kdykoliv doma
- c. Testy můžu vypracovávat doma a mám neomezený počet pokusů (kromě závěrečného)
- d. Otázky k testu si snadno dohledám ve studijním materiálu

25) Budete navštěvovat Virtuální univerzitu třetího věku i v příštím semestru?

- a. Ano
- b. Ne
- c. Ještě jsem se nerozhodl/a

Děkuji Vám za vyplnění dotazníku!
Řezanková Markéta

Příloha č. 6 – Otázky k rozhovoru s tutory

1. Kolik jste měli v posledním semestru studentů a převažují u vás spíše ženy či muži?
2. Kolik kurzů za semestr otevíráte? (1 nebo 2) Máte přednášky v ranních či odpoledních hodinách? Ve který den přednášky pouštíte?
3. Věnujete se VU3V v rámci své pracovní náplně nebo ve volném čase? Máte kurz tutora e-learningového vzdělání, který centrum VU3V nabízí?
4. Jste ve vašem středisku jediným tutorem nebo je někdo, kdo Vám s VU3V pomáhá a jak dlouho tutora děláte? Kolik let funguje vaše konzultační středisko?
5. Jste přítomen/přítomna po celou dobu, kdy běží video přednáška? Tisknete studentům studijní text? Financují si ho sami? Kolik korun za semestr na tisk materiálů od nich vybíráte?
6. Dáváte studentům možnost vybrat si kurz pro příští semestr? Komunikujete s centrem VU3V?
7. Děláte na závěr semestru pro studenty nějaké posezení, slavnostní ukončení? Účastníte se se studenty závěrečných seminářů a promoci?
8. Umožňujete studentům prostor, aby na přednášku mohli přijít dříve a popovídat si s ostatními studenty? Dáváte studentům možnost s Vámi po přednášce a testu o tématu diskutovat?
9. Připravujete pro studenty občerstvení? Kdo ho financuje?
10. Děláte si se studenty společně alespoň jeden test?
11. Máte pro studenty ve vašem středisku k dispozici počítač a pomáháte jim případně vyplňovat testy, pokud si neumí s PC poradit?
12. V čem si myslíte, že jsou výhody a nevýhody VU3V?
13. Jak u Vás VU3V probíhá?

Seznam zkratk

KS – konzultační středisko

U3V – Univerzita třetího věku

VU3V – Virtuální univerzita třetího věku

AU3V ČR – Asociace univerzit třetího věku